

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Ochrana života a zdraví spotřebitele v právu EU

Protection of life and health of consumers in EU law

Student: Marie Běčáková

Vedoucí bakalářské práce: prof. JUDr. Vladimír Týč, CSc.

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra práva

Zadání bakalářské práce

Student: **Marie Běčáková**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **6208R011 Ekonomika a právo v podnikání**
Téma: **Ochrana života a zdraví spotřebitele v právu EU**
Protection of Life and Health of Consumers in EU Law

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Ochrana spotřebitele jako součást vnitřního trhu EU
 3. Ochrana života a zdraví spotřebitele jako jeden z prvků ochrany spotřebitele
 4. Směrnice EU
 5. Implementace směrnic EU do českého práva
 6. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- DUDOVÁ, Jana. *Některé právní aspekty ochrany zdraví spotřebitele*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. 173 s. ISBN 80-210-1761-9.
HONCOVÁ, Radka. *Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 274 s. ISBN 80-210-2243-4.
TICHÝ, Luboš et al. *Evropské právo*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 880 s. ISBN 80-7179-430-9.
TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vyd. Praha: Leges, 2010. 304 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

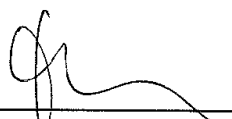
Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **prof. JUDr. Vladimír Týč, CSc.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 10.05.2013

JUDr. Bohuslav Halíř
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení o samostatném vypracování bakalářské práce

Prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci včetně příloh vypracovala samostatně s využitím pramenů uvedených v seznamu literatury.

V Ostravě 22. dubna 2013

Běčáková Marie

Marie Běčáková

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala prof. JUDr. Vladimír Týč, CSc. Za ochotu vést tuto práci a za cenné připomínky a odborné rady, které mi pomohly při zpracování tohoto tématu

1 Obsah

1. Úvod	5
2. Ochrana spotřebitele jako součást vnitřního trhu EU	7
2.1. Postavení spotřebitele v právu EU	7
2.2. Spotřebitel	7
2.3. Práva a povinnosti spotřebitelů	9
2.4. Ochrana spotřebitele	9
2.4.1. Nástroje ochrany spotřebitele	10
2.4.2. Instituce EU na ochranu spotřebitelské politiky	13
2.4.3. Instituce EU	14
2.4.4. Specializované agentury a organizace	18
2.5. Vývoj ochrany spotřebitele v právu EU	19
3. Ochrana života a zdraví spotřebitele jako jeden z prvků ochrany spotřebitele	20
3.1. Směrnice o odpovědnosti za výrobek	21
3.1.1. Možnosti snižování rizik výrobců	25
3.1.2. Právní prostředky snižování rizik	25
3.1.3. Technické prostředky snižování rizik	25
3.1.4. Smíšené prostředky snižování rizik	26
3.2. Směrnice o všeobecné bezpečnosti výrobků	27
3.2.1. Povinnosti výrobců a distributorů	28
3.2.2. Povinnosti a pravomoci členských států	29
3.2.3. Systémy EU pro rychlou výměnu informací	30
3.3. Směrnice o bezpečnosti spotřebitele ve zvláštních případech	38
3.3.1. Bezpečnost hraček	38
3.3.2. Upozornění	40
3.3.3. Směrnice o tabákových výrobcích	42
3.4. Směrnice týkající se potravin	44
3.4.1. Směrnice o označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy	45
3.4.2. Nařízení, o materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami	48
3.4.3. Směrnice o nutričním označování	49
3.4.4. Označování kvality potravin	50
4. Implementace směrnic EU do českého práva	52
4.1. Soukromoprávní úprava ochrany spotřebitele	53

4.2.	Veřejnoprávní úprava ochrany spotřebitele	54
5.	Závěr	57

1. Úvod

Ochrana spotřebitele je nedílnou součástí každé moderní tržní ekonomiky. Rostoucí aktivita trhu nepřináší pouze pozitivní dopady ale má i své negativní stránky. Tyto negativní projevy mají dopad hlavně na spotřebitele, a proto je důležité mít zavedena pravidla na ochranu spotřebitele. V současné době se tato pravidla stala právně politickým požadavkem, který respektují všechny vyspělé ekonomiky.

Problematika ochrany spotřebitele je poměrně mladou ale rychle se rozvíjející disciplínou, která se stala jednou z hlavních cílů Evropské unie. V zakladatelských smlouvách se tato tematika téměř vůbec neobjevuje. Harmonizace právních řadů jednotlivých zemí začala v polovině 70. let, kdy Evropská komise představila Předběžný program EHS o ochraně spotřebitele. Za skutečný začátek spotřebitelské politiky je spíše považováno přijetí Jednotného evropského aktu, který stanovil jako nutnost tzv. vysokou úroveň ochrany spotřebitele. V dnešní době se této ochraně věnuje značná pozornost, a je obsažena v primárním i sekundárním právu Evropské unie.

V rámci problematiky ochrany spotřebitele jsou vymezena práva a povinnosti všech subjektů, které se účastní procesu prodeje a nákupu výrobků a služeb. Větší pozornost je věnována zejména slabší straně, kterou představuje spotřebitel. Spotřebitel jako slabší článek by měl být uznán jako rovnoměrný účastník na vnitřním trhu, z čehož vyplývá, že má také možnost domáhat se svých spotřebitelských práv.

Právní úprava této problematiky je v dnešní době velmi rozsáhlá, ale není kompletní. Díky nekompletnosti je členským státům ponechána volnost, avšak pouze v přijetí přísnějších ochranných opatření, a to za podmínky, že se tato opatření musí shodovat s právem EU. V oblasti ochrany zdraví a bezpečnosti spotřebitele bylo vytvořeno několik směrnic, a to jsou směrnice o odpovědnosti za výrobek, směrnice o všeobecné bezpečnosti výrobků, směrnice o bezpečnosti spotřebitele ve zvláštních případech a směrnice týkající se potravin.

Cílem této práce bude charakterizovat ochranu spotřebitele jako celku ve vnitřním trhu EU. Dále se tato bakalářská práce zaměří na ochranu spotřebitelova života a zdraví. Poté se práce bude zabývat směrnicemi EU, které se týkají ochrany spotřebitele. Tyto směrnice se týkají hlavně odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, a obecnou odpovědností za výrobek, jež slouží jako prevence ke vzniku škod vzniklých vadnými výrobky. Práce se bude zabývat i směrnicemi v oblasti potravin, které vznikly k ochraně spotřebitelova zdraví, a také k jeho plné informovanosti. Každý stát je povinen dodržovat evropské zákony

a musí evropské směrnice implementovat do svých zákonů. Výjimkou není ani Česká republika, která rovněž přizpůsobila zákony těmto směrnicím. Přizpůsobení zákonů v České republice bude posledním bodem bakalářské práce.

2. Ochrana spotřebitele jako součást vnitřního trhu EU

Někteří lidé se občas mylně domnívají, že „*není zapotřebí zvláštní úpravy ochrany spotřebitele, protože tržní mechanismy ochrání spotřebitele dostatečně*“. ¹ To je však velký omyl, jež se pokusí tato práce postupně vysvětlit.

2.1. Postavení spotřebitele v právu EU

Postavení spotřebitele v evropském právu se v minulosti měnilo v závislosti na změnách zákonů regulujících ochranu spotřebitele. V dnešní době je postavení spotřebitele na výrazně lepší úrovni, než tomu bylo před několika desítkami let. Spotřebitel se může svobodně rozhodnout jaké výrobky, služby či jiná plnění nakoupí od ostatních podnikatelských subjektů, a může si taky být jistý, že v případě potíží vzniklých po nákupu výrobku, se může dovolat svého práva. Do budoucna Evropská unie plánuje posílit postavení spotřebitele, zvýšit jejich blahobyt a účinně je chránit.

Při úvahách nad ochranou spotřebitele, se zde objevují otázky koho, jak a proč chránit. Odpovědi na tyto otázky se bude práce zabývat v dalších částech, kdy nejdříve se bude věnovat oblasti koho vlastně zákon chrání.

2.2. Spotřebitel

Evropská legislativa chrání svými předpisy spotřebitele. V literatuře můžeme najít nesčetně mnoho definic pojmu spotřebitel. Jedna z definic uvádí, že „*spotřebitelem je jednotlivec, který jedná nikoliv jako podnikatel či obchodník, a který uspokojuje své vlastní nebo rodinné potřeby zbožím nebo jinými výkony*“. ²

Spotřebitel nebyl zpočátku vzniku Evropské unie středem jejího zájmu. Politika ochrany spotřebitele se vyvíjela v každé zemi samostatně, podle tradic a etických pravidel každého státu. S postupnou liberalizací trhu a s růstem podnikatelských aktivit se začala objevovat nutnost nadstátní regulace ochrany spotřebitele, vytvoření jednotných podmínek a odstranění překážek vnitřního trhu.

Po dlouhou dobu byl spotřebitel uznáván pouze pasivním objektem trhu tzv. *homo oeconomicus passivus*, ale se vznikem společného trhu se stávala tato problematika důležitější

¹ Tomančáková, B., Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady, 2011, str. 11

² TICHÝ, Luboš, et al. Evropské právo, 2006, s.741

a získává nový rozměr. Spotřebitelům je dnes umožněno vyhledávat ty nejvýhodnější trhy v Evropě a tím podporovat hospodářskou soutěž v Evropské unii.

Dokud existovala jen minimální harmonizace ochrany spotřebitele, jednotlivé státy mohly poskytovat spotřebitelskou ochranu i právnickým osobám. S maximální harmonizací se evropské právo začalo přiklánět k ochraně spotřebitele pouze pro fyzické osoby. Evropský soudní dvůr tak usnesl na základě rozhodnutí ve věci „Idealservice“ (rozsudek Evropského soudního dvora C-541 a 542/99 - Capé Snc. v. Idealservice Srl a Idealservice MN RE Sas v. OMAI Srl ze dne 22.11.2001). Od tohoto rozhodnutí se tedy ochrana spotřebitele vztahuje pouze na fyzické osoby, uzavírající smlouvu s osobou, která jedná z titulu živnostenské nebo právnické činnosti.

Jednotlivé státy však mohou rozšířit působnost směrnic při uplatňování spotřebitelské politiky, a tím mohou působnost zákona rozšířit i na jiné než fyzické osoby.³ Rozšíření působnosti se může dotýkat např. dobročinných organizací či drobných podnikatelů.

Při definici spotřebitele je také důležité určit, zda se jedná o kladné, či záporné vymezení. Pokud fyzická osoba jedná z důvodu osobních nebo rodinných potřeb nebo pro využití v domácnosti, pak se jedná o kladné vymezení. V případě, že daná osoba jedná za účelem, který nespadá do její obchodní či výrobní činnosti nebo povolání, jedná se o záporné vymezení. Jednotlivé směrnice na ochranu spotřebitele mají záporné vymezení, a to proto, aby chránily občany i ve sporných případech.⁴ Jedním ze známých nepravd ohledně prodejce je, že *„kupující má stejná práva, i když věc kupuje od souseda“*.⁵ A to z toho důvodů, že jedna strana musí vždy jednat za účelem své podnikatelské nebo obchodní činnosti, a tím získat postavení silnější strany.

V severských státech je velmi časté smíšené pojetí spotřebitele, tzn. že oblast ochrany spotřebitele se z části vztahuje i na soukromé subjekty. Navzdory tomu, že Římská smlouva z roku 1980 takovou formulaci vůbec neobsahuje.⁶

³ EUROPARL.EUROPA. Pracovní dokument o evropském smluvním právu a přezkumu acquis: současný stav a pojem „spotřebitel“ [online]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dt/615/615453/615453cs.pdf

⁴ EUROPARL.EUROPA. Pracovní dokument o evropském smluvním právu a přezkumu acquis: současný stav a pojem „spotřebitel“ [online]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dt/615/615453/615453cs.pdf

⁵ Tomančáková, B., Ochrana spotřebitele se vzory a příklady, 2011

⁶ EUROPARL.EUROPA. Pracovní dokument o evropském smluvním právu a přezkumu acquis: současný stav a pojem „spotřebitel“ [online]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dt/615/615453/615453cs.pdf

Z výše uvedených charakteristik můžeme odvodit definici spotřebitele, a to že „spotřebitelem se rozumí jakákoliv fyzická osoba, jež jedná primárně za účelem, který není spojen s její obchodní nebo výrobní činností nebo povoláním.“⁷ V Evropském právu je spotřebitel definován pro každou směrnici zvlášť. Cílem spotřebitelské politiky je tedy harmonizace jednotlivých pojmů, aby nedocházelo k nejednotnosti.

2.3. Práva a povinnosti spotřebitelů

Spotřebitelé mají nejen svá práva, ale také určité povinnosti.

2.4. Ochrana spotřebitele

Vyskytuje se zde důležitá otázka, proč se vůbec chrání spotřebitel? Spotřebitel je ten, co nakupuje výrobky a služby, cílem ochrany spotřebitele je tedy nakupujícího chránit před silnějšími subjekty, kteří zboží či služby prodávají. S rozvojem společnosti a nárůstem počtu zákonů a vyhlášek, je pro obyčejného člověka velice obtížné se v těchto dokumentech orientovat. Spotřebitel je tedy většinou neprofesionál, který je proti profesionálnímu podnikateli v nevýhodě, a to ať už v oblasti informovanosti či znalosti práva nebo nezkušenosti. Ve většině případů má nakupující jen ty informace, které mu poskytne prodejce. Evropské právo se snaží tuto nevýhodu na trhu nějak vyrovnat, a to vytvořením podmínek pro ochranu spotřebitele.

Ochrana spotřebitele můžeme definovat jako „*systematickou, cílevědomou činnost občanů a vlády státu, směřující k posílení postavení spotřebitele na trhu a k zajištění a udržování přiměřené ochrany mezinárodně uznaných práv spotřebitelů*“.⁸

Trh se neustále rozšiřuje, vylepšuje a modernizuje. Evropská unie zahrnuje 27 členských států, s téměř půl miliardou potenciálních spotřebitelů, kteří mají svá práva chráněná právními předpisy. Kvůli tak vysokému počtu spotřebitelů se Evropská komise snaží aktivně podporovat spotřebitelské organizace, aby ochrana spotřebitele byla co nejúčinnější. Spotřebitelské organizace hrají v informování veřejnosti o nebezpečných, rizikových či jinak závadných výrobcích důležitou roli.

⁷ EUROPARL.EUROPA. Pracovní dokument o evropském smluvním právu a přezkumu acquis: současný stav a pojem „spotřebitel“ [online]. Dostupné z:

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dt/615/615453/615453cs.pdf

⁸ HOROVÁ, O. : Ochrana spotřebitele, 2006, str. 15

2.4.1. Nástroje ochrany spotřebitele

Občanům Evropské unie může zlepšit a zkvalitnit život efektivní spotřebitelská politika. Rafinovanost dnešních obchodníků zvyšuje důležitost ochrany práv spotřebitelů. Kvalitní ochrana spotřebitele může zajistit, že občan se dokáže rozhodovat racionálně a bude schopen převzít odpovědnost za prosazování svých vlastních zájmů.

Aby si EU vytýčila cíle do budoucna, vydává vždy na určité období akční programy Strategie spotřebitelské politiky. V současnosti se dovršuje strategie spotřebitelské politiky EU 2007 – 2013, na kterou by měla navázat strategie pro roky 2014 – 2020. V současné strategii se Evropská komise zavázala dodržet tyto tři následující cíle:

- Chce zlepšit postavení spotřebitelů prostřednictvím přesných informací, transparentnosti trhu a důvěry, která by měla být získána kvalitní spotřebitelskou politikou.
- Dalším cílem je zvýšení spokojenosti zákazníka a to hlavně v oblasti cen, výběru, kvality a bezpečnosti.
- A v neposlední řadě chránit spotřebitele před vážnými riziky a hrozbami.⁹

K dalším cílům Komise patří dosažení více propojeného a efektivnějšího vnitřního trhu. Spotřebitelé by měli mít stejně vysokou úroveň ochrany na všech trzích v EU, a také stejnou důvěru ve výrobky, obchodníky, technologie a metody prodeje. Výrobky a služby by měly být bezpečné. Důležitá je dostupnost základních výrobků a služeb, které jsou nezbytné k přežití občana.¹⁰

Měřítkem dosažení těchto cílů v roce 2013 bude posouzení, zda spotřebitelé mohou volně a s důvěrou nakupovat v jakémkoliv státě EU, s tím že se všem občanům dostane stejně ochrany.

K dosažení výše uvedených cílů se spotřebitelská politika zaměří na níže popsanych 5 priorit.

První prioritou je zlepšit kontrolu spotřebitelských trhů a vnitrostátních spotřebitelských politik. Je potřeba rozvoj kontrolních nástrojů a ukazatelů, pomocí nichž se posuzuje fungování trhu v oblasti ochrany spotřebitele. K efektivní ochraně je zapotřebí

⁹ EC.EUROPA. Strategie spotřebitelské politiky EU 2007-2013 [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/overview/cons_policy/doc/cps_0713_cs.pdf

¹⁰ EC.EUROPA. Strategie spotřebitelské politiky EU 2007-2013 [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/overview/cons_policy/doc/cps_0713_cs.pdf

porozumět chování a rozhodování se spotřebitele na trhu. V tomto směru se budou sledovat nové ukazatele jako třeba úroveň přeshraničního obchodu mezi spotřebitelem a prodejcem, cenová konvergence a divergence, soulad s právními předpisy, důvěra spotřebitelů, stížnosti, ceny, spokojenost atd.¹¹

Neméně důležitou prioritou je zlepšit právní předpisy v oblasti ochrany spotřebitele. Stávající předpisy jsou jakýmsi minimálním základem, který musí členské země vložit do svých zákonů. Státy mají možnost tuto minimální úpravu rozšířit. Problém je, že občané nejsou zcela obeznámeni s těmito svými právy, které se jim snaží EU poskytnout. Vypovídá o tom údaj, který říká, že za rok pouze 15% spotřebitelů vrátilo vadný výrobek. Legislativu chce EU zlepšit pomocí omezení plné harmonizace, která by měla omezit vkládání předpisů státy.¹²

Zlepšení vymahatelnosti právních předpisů a domáhání se práv se zabývá zabezpečením nepokrytých oblastí ochrany spotřebitele, zajištění koordinace a soudržnosti.

Priorita zlepšit informovanost a vzdělání spotřebitelů je velmi důležitou. Bude zabezpečovaná pomocí úzké spolupráce vnitrostátních, regionálních a místních institucí. Rozvíjet by se měla síť evropských spotřebitelských center, které tvoří prostředníky mezi EU a spotřebiteli.¹³

Poslední prioritou je učinění spotřebitele středem zájmů dalších politik a právních předpisů EU, neboť ochrana spotřebitele má přímou souvislost i s dalšími politikami, a bylo by dobré do těchto politik začlenit ochranu spotřebitele.¹⁴

Další akční plán Evropské komise je na období 2014 – 2020. Tento program byl vydán Evropským parlamentem a Radou 9.11.2011, a má navazovat na předešlý akční plán. Cílem programu bude nadále zvyšovat informovanost, vzdělanost a hlavně bezpečnost spotřebitelů, aby věděli, jak na trhu nabídky a poptávky správně určit pro ně tu nejvhodnější nabídku, a aby jim bylo umožněno uplatňovat svá práva. Důležité je postavit spotřebitele, který bude užívat svých práv, do středu jednotného trhu.

¹¹ EC.EUROPA. Strategie spotřebitelské politiky EU 2007-2013 [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/overview/cons_policy/doc/cps_0713_cs.pdf

¹² EC.EUROPA. Strategie spotřebitelské politiky EU 2007-2013 [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/overview/cons_policy/doc/cps_0713_cs.pdf

¹³ EC.EUROPA. Strategie spotřebitelské politiky EU 2007-2013 [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/overview/cons_policy/doc/cps_0713_cs.pdf

¹⁴ EC.EUROPA. Strategie spotřebitelské politiky EU 2007-2013 [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/overview/cons_policy/doc/cps_0713_cs.pdf

Na tento plán bylo z rozpočtu vyhrazeno 175 milionu eur, kde se počítá ve stálých cenách z roku 2011. Hlavními problémy, které se budou řešit v následujícím programu, jsou bezpečnost a informovanost spotřebitele, jeho práva a jejich vymáhání v zahraničí.¹⁵

Zvýšení bezpečnosti výrobky má být dosaženo zajištěním účinnějšího dohledu nad trhem. Měly by zcela vymizet nebezpečné výrobky a všechny rizika spojená s globalizací výrobního řetězce.¹⁶

Dalším bodem je zlepšení informovanosti a vzdělanosti spotřebitelů hlavně v oblasti jejich práv. Důležité je zvýšit množství spolehlivých a kvalitních údajů a analýz k fungování jednotného trhu. Pro spotřebitele jsou všechny tyto informace velmi nepřehledné, a tím více, jedná-li se o přeshraniční trhy.¹⁷

Posílení práv spotřebitelů bude dalším bodem programu.¹⁸ Spotřebitele nejenže by měli být o svých právech informováni, ale měli by mít možnost tyto práva uplatnit.

Posledním bodem plánu je hlavně přeshraniční vymáhání práv. V dnešní době stále existují problémy s vymáháním práv občanů v oblasti spotřebitelské politiky a to převážně při nákupu v zahraničí.

Problémem je velmi malé využití spotřebitelských organizací, které tvoří prostředníka mezi EU a občany. Tyto instituce pomáhají s informováním veřejnosti a všemi náležitostmi uplatňování spotřebitelské politiky.

S rozvojem trhu se rozvíjí i dnešní technologie a přemýšlení spotřebitele, proto by s těmito inovacemi měla EU počítat ve svém novém programu. Můžeme zde zařadit například složitější rozhodování spotřebitelů, s ohledem na naše životní prostředí je nutno přejít k udržitelnému způsobu spotřeby, dále příležitosti a hrozby související s rozvojem digitalizace atd.¹⁹

¹⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady na období 2014 – 2020 [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/strategy/docs/proposal_consumer_programme_2014-2020_cs.pdf

¹⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady na období 2014 – 2020 [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/strategy/docs/proposal_consumer_programme_2014-2020_cs.pdf

¹⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady na období 2014 – 2020 [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/strategy/docs/proposal_consumer_programme_2014-2020_cs.pdf

¹⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady na období 2014 – 2020 [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/strategy/docs/proposal_consumer_programme_2014-2020_cs.pdf

¹⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady na období 2014 – 2020 [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/strategy/docs/proposal_consumer_programme_2014-2020_cs.pdf

Základní princip spotřebitelské politiky je založen na tom, že spotřebitel bude uznán jako rovnoprávný a odpovědný účastník na vnitřním trhu. Občan by při svém nákupu a prodeji služeb měl být dobře informován, což je důležité hlavně kvůli zvětšujícímu se trhu. Kvalitu hospodářské soutěže v rámci EU bude spotřebitel podporovat, když bude vyhledávat jen ty nejkvalitnější nabídky na trhu. Aby si byli občané jistí svými právy, vydala Evropská komise 10 následujících základních pravidel:

1. Nakupujte co chcete a kde chcete
2. Pokud je zboží vadné, vraťte ho
3. Vysoké standardy v oblasti bezpečnosti potravin a spotřebního zboží
4. Informujte se o tom, co jíte
5. Smlouvy musí být vůči zákazníkům čestné
6. Spotřebitele mohou někdy měnit svá rozhodnutí
7. Možnost jednoduššího porovnávání cen
8. Spotřebitelé by neměli být klamáni
9. Ochrana spotřebitelé během dovolené
10. Účinné urovnávání přeshraničních sporů ²⁰

Toto je minimální úroveň ochrany, kterou by jednotlivé státy měli spotřebiteli zajistit. Způsob zajištění těchto práv se může stát od státu odlišovat, díky minimální úrovni vymezení ze stany EU, ale v konečném důsledku by tyto práva měly být každému zajištěny.

2.4.2. Instituce EU na ochranu spotřebitelské politiky

Členské země EU se od poloviny 70. let minulého století, snaží o vytvoření minimálního standartu na ochranu spotřebitele. Na základě těchto standardů má být spotřebiteli garantována jistota, že si může nakupovat a prodávat věci a služby, v kterémkoliv státě EU, a budou mu poskytnuté stejné podmínky jako v jeho domácí zemi. Tato úprava má ovšem jen minimální doložku, kdy si mohou členské státy, tyto standardy rozšířit, aby odpovídali zvyklosti jejich země.

K ochraně zájmů spotřebitele vydává Evropská unie především směrnice, které si posléze jednotlivé státy implementují do svých zákonů. Podpora spotřebitelských práv, prosperita a dobré životní podmínky jsou hlavní priority spotřebitelské politiky, což se odráží v jejích zákonech. Členství v EU má za cíl zaručit spotřebiteli dostatečnou ochranu.

²⁰ Ochrana spotřebitele v Evropské unii: Deset hlavních zásad [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/cons_info/10principles/cz.pdf

S rostoucím tlakem trhu, roste taky pozornost související s ochranou spotřebitele. Ochrana se tedy stala jednou z hlavních priorit, která se stala středem zájmu nejvyšších evropských institucí.

2.4.3. Instituce EU

V EU existuje nesčetně institucí věnujících se ochraně spotřebitele. Na té nejvyšší úrovni to jsou orgány zvané *instituce*, jako je Evropská komise, Evropský parlament, Rada EU. Tyto orgány navrhuje, formulují a schvalují veškeré koncepční a legislativní materiály. Jednotný výklad těchto aktů zajišťuje Evropský soudní dvůr.

Dále zde jsou *specializované agentury*, které se zabývají standardizací, poradenstvím atd.

Mimo orgány EU zde existují také *spotřebitelské organizace*, jež hájí zájmy spotřebitelů. Tyto organizace zajišťují vymáhání práv spotřebitelů, informování a jsou prostředníkem mezi EU a občanem.

Přední postavení má Evropská komise. Evropská komise je nadnárodní orgán, a tento orgán není podřízený žádné státní moci. Jejím úkolem je sledovat, kontrolovat a dohlížet na plnění komunitárního práva. Pokud některý ze států porušuje zákony, pak zahajuje přestupkovou proceduru a následně ho žaluje u Evropského soudního dvora.²¹

Tento orgán má široké pravomoce, a je orgánem výkonným, iniciativním a kontrolním. Výkonným z toho důvodu, že zavádí do praxe usnesení Rady a Evropského parlamentu. V některých případech, pokud je zmocněna Radou, může vydávat prováděcí předpisy k aktům sekundárního práva. Komise je dále orgánem iniciativním, neboť předkládá návrhy legislativy Radě a Evropskému parlamentu. Další pravomoc spočívá ve sledování, zda jednotlivé členské státy nebo jednotlivci dodržují právo EU. Jejím úkolem je také zastupování EU v mezinárodních vztazích, a má právo sjednávat dohody s třetími státy. Každoročně podává komise návrh rozpočtu EU, a také provádí kontrolu jeho plnění.²²

V čele Evropské komise stojí předseda José Manuel Barroso, který byl zvolen v roce 2009 na své druhé pětileté funkční období. Předseda je navržený Evropskou radou a potvrzený Evropským parlamentem. „*Předseda Komise reprezentuje a má významnou úlohu*

²¹ HOROVÁ, O., Ochrana spotřebitele, 2006, str. 15

²² Týč, V., Základy práva Evropské unie pro ekonomy, 2012

při jejím konstituování. Předseda sám rozhoduje o vnitřní organizaci Komise. Jeho funkce je převážně politická.“²³

Za politické vedení Evropské komise je odpovědno 27 komisařů, neboť každou členskou zemi reprezentuje jeden komisař. Na své členské zemi jsou jednotliví komisaři absolutně nezávislí, a prosazují výhradně zájmy a stanoviska EU. Komisaři mají pětileté funkční období, a po toto období má každý přidělenou určitou oblast politiky, institucionálně jsou tyto oblasti nazývány generálním ředitelstvím. Personál komise zajišťuje její správné fungování, jsou to ekonomové, právníci, administrátoři, překladatelé atd.²⁴

V oblasti ochrany spotřebitele má v Komisi hlavní odpovědnost generální ředitelství Zdraví a ochrany spotřebitele (DG SANCO). Cílem ředitelství je zajistit, aby Evropa byla zdravějším a bezpečnějším místem, kde si spotřebitelé mohou být jistí, že zde budou chráněny jejich zájmy. Generální ředitelství se tedy stará o ochranu a zvýšení veřejného zdraví, zajišťuje, aby evropské potraviny byly bezpečné a zdravé, dále se snaží o zajištění zdraví zvířat na farmě a chrání plodiny a lesy.²⁵

Vznik generálního ředitelství je úzce provázán s vývojem ochrany spotřebitele. Jeho počátky jsou v roce 1973, kdy byl stanoven „Nezávislý úřad“, který byl pověřený ochranou životního prostředí a spotřebitele. Na základně nezávislého úřadu bylo oficiálně zřízeno „Generální ředitelství XI. Pro životní prostředí, ochranu spotřebitele a nukleární bezpečnost“ v roce 1981. V roce 1989 byl zřízen „Spotřebitelský úřad“, jež byl přeměněn v roce 1995 na samostatné „Generální ředitelství XXIV – Spotřebitelská politika“, které bylo odpovědné za hlavní otázky týkající se spotřebitele. V roce 1997 v důsledku problému „nemoci šílených krav“ se na spotřebitelskou politiku začal brát větší ohled, a došlo k přehodnocení funkcí Generálního ředitelství XXIV. Jeho pravomoce byly postupně rozšířeny, až v roce 2000 vzniklo Generální ředitelství zdraví a ochrany spotřebitele.²⁶

V dnešní době je ředitelství rozděleno na sedm částí. Ředitelství A má na starost všeobecné otázky, B má na starost spotřebitelské záležitosti, úkolem ředitelství C je posuzování zdravotních a bezpečnostních rizik, neboli veřejné zdraví, D, E a F se zabývá ochranou potravin, zdraví rostlin a zvířat ve vztahu k veřejnému zdraví atd. Poslední

²³ Týč, V., Základy práva Evropské unie pro ekonomy, 2012, str. 61

²⁴ Evropská komise[Online], Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/european-commission/index_cs.htm

²⁵ Evropská Komise [Online], Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/health_consumer/about_us/who_we_are_en.htm

²⁶ Horová, O., Ochrana spotř..

ředitelství G řeší otázky související s veřejným zdravím, zabývá se prevencí rakoviny, šíření infekčních nemocí, drogovými závislostmi atd.²⁷

Evropský parlament je zastupitelským orgánem EU. Mezi jeho pravomoci patří spolurozhodovací pravomoc, což znamená, že spolurozhoduje o přijímání aktů sekundárního práva společně s Radou. Rada rozhoduje kvalifikovanou většinou, a Parlament tyto akty odsouhlasí. Další pravomocí je účast v legislativní činnosti mimo spolurozhodování, kdy Parlament je konzultativním orgánem Rady, podle Smlouvy o fungování EU. Tyto stanoviska jsou právně nezávazné. Každoročně, od 5. října se předkládá Parlamentu návrh rozpočtu na příští rok, a Parlament může navrhnout jeho změny anebo celý rozpočet odmítnout. Evropský parlament má právo vyslovit Komisi nedůvěru a rozpustit ji. Dále projednává výroční zprávy Komise, schvaluje předsedu a další členy Komise atd.²⁸

Počet poslanců je 754 a v čele stojí předseda a místopředsedové. Poslanci tvoří politické skupiny, podle své politické příslušnosti. Nejznámější politické skupiny jsou např. Skupina progresivní aliance socialistů a demokratů v Evropském parlamentu, Skupina konfederace Evropské sjednocené levice a Severské zelené levice, Evropská konzervativní a reformní skupina atd. V parlamentu působí 20 stálých parlamentních výborů, kromě stálých výborů se zřizují ad hoc dočasné vyšetřovací výbory.²⁹

Otázkám ochrany spotřebitele se v Parlamentu věnuje Výbor pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele (IMCO). Tento výbor se zabývá především koordinací vnitrostátních právních předpisů v oblasti vnitřního trhu v EU, jež se zaměřuje na volný pohyb zboží včetně harmonizace právních norem, na svobodu usazování a volného poskytování služeb, s výjimkou finančních a poštovních služeb. Výbor pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele se také zabývá opatřeními, které mají za cíl určení a odstranění možných překážek ve fungování vnitřního trhu, a prosazováním a ochranou hospodářských zájmů spotřebitelů v rámci vytváření vnitřního trhu, nezabývá se ale záležitostmi týkajícími se veřejného zdraví a bezpečnosti potravin.³⁰

Rada EU zastupuje zájmy jednotlivých států Společenství. Jejím hlavním úkolem je rozhodovací pravomoc. Rada EU má legislativní a rozpočtovou funkci, zajišťuje koordinaci obecné hospodářské politiky jednotlivých států a může udělit Komisi pravomoci k provádění

²⁷ HOROVÁ, O., Ochrana spotřebitele, 2006

²⁸ Týč, V., Základy práva Evropské unie pro ekonomy, 2012

²⁹ Týč, V., Základy práva Evropské unie pro ekonomy, 2012

³⁰ HOROVÁ, O., Ochrana spotřebitele, 2006

svých aktů. Rozhodnutí Rady má většinou povahu aktů sekundárního práva EU. K dalším pravomocem patří svolávání konferencí o revizi smluv, které tvoří základ EU.³¹

V Radě EU jsou zastoupeny členské státy, a tento orgán zastupuje zájmy jednotlivých zemí. Tento orgán se skládá z resortních ministrů vlád členských zemí, na základě projednávané problematiky. Rada zasedá jednou týdně, a každé zasedání je zaměřeno na určitou věcnou oblast. Zasedání se účastní ministři vlád jednotlivých členských států, jako např. Rada ministrů financí. Členské státy se střídají v předsednictví Rady každých 6 měsíců. Pořadí střídání je určeno předem, v současnosti je předsednickou zemí Irsko.³²

Předseda Rady EU, což je zástupce předsedajícího členského státu, má za úkol připravovat a řídit práci Rady, svolávat schůze, organizovat hlasování, stanovit pořad jednání a podepisovat akty. Při výkonu této funkce může předsednický stát účinně uplatňovat své priority.³³

Ochrana spotřebitele spadá do působnosti Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, záležitosti zdraví a spotřebitele (EPSCO), jejímž úkolem je zvýšit životní úroveň a kvalitu života občanů. Rada se skládá z ministrů odpovědných za zaměstnanost, sociální politiku, ochranu spotřebitele, spotřebitelských zájmů atd. (<http://www.mpsv.cz/cs/6146>) V pracovní skupině Rady I3 – Ochrana spotřebitele a informace, jsou řešeny další otázky týkající se ochrany spotřebitele. V této skupině jsou diskutovány návrhy právních předpisů a ostatních dokumentů před tím, než jsou radou schváleny.³⁴

Vzhledem k rozsáhlému množství legislativy, je velmi důležitý Evropský soudní dvůr. Soudní dvůr vydává některá rozhodnutí, která jsou součástí evropského práva. Členské státy se na něho mohou obrátit, pokud si potřebují výklad práva u případu, který se týká evropského práva a obsahuje nejasné nebo sporné body. Soudní dvůr je složen z 27 soudců, tedy každý soudce je z jednoho členského státu, ale na svém státě jsou absolutně nezávislí. Skládá se ze Soudního dvora, Tribunálu a soudu pro veřejnou službu. Soud řeší i žaloby spotřebitelů o náhradu škody proti členskému státu, pokud vznikne spotřebiteli škoda spojená s tím, že stát zanedbal implementaci některé evropské směrnice.³⁵

³¹ Týč, V., Základy práva Evropské unie pro ekonomy, 2012

³² Týč, V., Základy práva Evropské unie pro ekonomy, 2012

³³ Týč, V., Základy práva Evropské unie pro ekonomy, 2012

³⁴ HOROVÁ, O., Ochrana spotřebitele, 2006

³⁵ HOROVÁ, O., Ochrana spotřebitele, 2006

2.4.4. Specializované agentury a organizace

V rámci Evropské unie existuje nesčetně mnoho organizací a agentur věnující se ochraně spotřebitele. Tyto instituce hájí zájmy evropských spotřebitelů obecně, anebo se zaměřením na určitou oblast. Jsou významným konzultačním místem při přípravě dokumentů Evropské unie. Mezi nejvýznamnější patří např. Evropská spotřebitelská poradní skupina (ECCG), Síť Evropských spotřebitelských center (ECC – Net), Evropská skupina pro spotřebitelská práva (ECLG), Evropský úřad pro bezpečnost potravin, Svaz evropských spotřebitelů (BEUC), Asociace evropských spotřebitelů (AEC), Evropská asociace pro koordinaci zastoupení spotřebitelů při normalizaci (ANEC), European community of Consumer Cooperatives (Euro Coop) a Europäisches Verbrauchszentrum.

Evropská spotřebitelská poradní skupina (ECCG) je mezičlánkem mezi Evropskou Komisí a spotřebitelskými organizacemi. Tato skupina informuje Komisi o vývoji spotřebitelské politiky v jednotlivých státech. Působí v ní vždy jeden zástupce za každý členský stát a také zástupci Evropských spotřebitelských organizací – BEUC, AEC, ANEC a Eurocoop. Skupina je tvořena 29 členy jmenovanými vždy na 3 roky. ECCG může být nazváno jako jakési fórum pro obecné diskuze o zájmech spotřebitelů, dává Komisi rady a doporučení při formulování politik a dalších činnostech, které ovlivňují spotřebitele.³⁶

K důležitým organizacím patří také Síť Evropských spotřebitelských center (ECC – Net). K jejím hlavním úkolům patří poskytování informací, které napomáhají spotřebitelům nakupovat zboží či služby na vnitřních trzích. Dále odpovídá na přímé dotazy spotřebitelů a dalších stran, pomáhá spotřebitelům při řešení konfliktů s obchodníky a nebo s řešením těchto problémů soudní cestou. V každém členském státě je kontaktní místo, v České republice je v Praze.³⁷ „*Vzniklo za finančního přispění Evropské unie, která v prvních dvou letech hradí náklad na jeho provoz ze 70%. Zbytek hradí MPO.*“³⁸ Tyto služby jsou občanům poskytovány zdarma. Financováno je Evropskou unií a Českou obchodní inspekcí.

K nejvýznamnější a největším svazům se řadí Svaz evropských spotřebitelů. Jeho primárním cílem bylo lepší zabezpečení spotřebitelských práv. Dnes se zabývá hlavně zastupováním zájmu členských států v Evropské Komisi. Tento svaz je tvořen z 42 nezávislých národních spotřebitelských organizací.

³⁶ Evropská spotřebitelská poradní skupina [Online]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/protection_of_consumers/co0010_en.htm

³⁷ Síť Evropských spotřebitelských center [Online]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/consumer_information/l32048_cs.htm

³⁸ HOROVÁ, O., Ochrana spotřebitele, 2006, str. 35

2.5. Vývoj ochrany spotřebitele v právu EU

Před 2. světovou válkou nebyly vztahy mezi kupujícími a prodávajícími tak složité jako dnes. Vztahy se vyvíjely jen na místní úrovni, a prodávající měli vždy relativně stejnou skupinu zákazníků a skupinu zásobovatelů. Nebylo tedy zapotřebí zvláštní ochrany spotřebitele, neboť tento vztah byl založen na důvěře, vzájemné znalosti obou stran a snahy prodejce na vytvoření dobrého jména. Kdyby se snažil o nějaké nekalé jednání, zákazníci by to odradilo, a přestali by k němu chodit nakupovat.³⁹ V dnešní době v souvislosti s globalizací ekonomiky je vše jinak.

Historie Evropské unie má počátek v roce 1951, kdy Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo a Nizozemí podepsaly Smlouvu o založení Evropského společenství uhlí a oceli v Paříži. V této době se Evropská unie ochranou spotřebitelů vůbec nezabývala, Evropské společenství uhlí a oceli bylo založeno, aby členské státy společně mohly postupovat v rozvoji dvou klíčových odvětví a to těžby uhlí a výroby oceli. Jelikož byla tato organizace úspěšná, členské státy založily v r. 1957 Evropské hospodářské společenství (EHS) a Evropské společenství pro atomovou energii (Euroatom). Těmito dvěma smlouvám, zakládající tyto společenství se říká Římské smlouvy, které se postupně rozšiřovaly. Až v roce 1986 byl podepsán Jednotný evropský akt, kde má kořeny politika na ochranu spotřebitele. Poté bylo v únoru 1992 podepsána Smlouva o evropské unii (Maastrichtská smlouva), v r. 1997 Amsterdamská smlouva, v r. 2000 Smlouva z Nice a v r. 2007 Lisabonská smlouva.⁴⁰

Začátek harmonizace národních politik v oblasti ochrany spotřebitele započal před vznikem Jednotného evropského aktu v r. 1975, kdy Evropská komise vydala Předběžný program EHS o ochraně spotřebitele. Tento dokument se stal počátkem všech pravidel ochrany spotřebitele a zahrnoval následujících pět práv spotřebitelů:

- Právo na ochranu zdraví a bezpečnosti
- Právo na ochranu ekonomických zájmů
- Právo na náhradu škody
- Právo na informace a vzdělávání
- Právo na zastupování⁴¹

³⁹ Tomančáková, B., Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady, 2011

⁴⁰ HOROVÁ, O., Ochrana spotřebitele, 2006

⁴¹ Euroskop, Ochrana spotřebitele [Online]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8969/sekce/ochrana-spotrebitel/>

Evropské společenství poprvé formulovalo spotřebitelskou politiku v r. 1976 jako „Sjednocením ochrany umožnit, aby spotřebitel působil na jednotném trhu jako faktor tržní rovnováhy“. ⁴²

Po tomto programu zde byly další pokusy o sjednocení politiky ochrany spotřebitele, z nichž je nejdůležitější Jednotný evropský akt v r. 1987. Tento akt umožňuje Komisi podat návrh opatření na ochranu spotřebitele. Ale jako samostatná politika byla zavedena až Maastrichtskou smlouvou. V 90. letech se poté politika rozšířila i na internetové nákupy. Až Lisabonská smlouva zařadila politiku ochrany spotřebitele do sdílených pravomocí EU, a přikládá této ochraně velký význam, už ne jen jako samostatné politice, ale včleňuje ji i do jiných politik. ⁴³

Evropská Komise se v rámci ochrany spotřebitele snaží docílit podpory následujících pěti základních práv spotřebitelů.

- Ochrana zdraví a bezpečnosti spotřebitelů
- Ochrana hospodářských zájmu spotřebitelů
- Podporovat informovanost a výchovu spotřebitele
- Dostupnost prostředků k dovolání se práv spotřebitele
- Právo na zastoupení a na účast při rozhodování Komise ⁴⁴

Dále se tato práce zaměří na ochranu zdraví a bezpečnosti spotřebitele jako jedné z částí celku ochrany spotřebitele.

3. Ochrana života a zdraví spotřebitele jako jeden z prvků ochrany spotřebitele

Evropská Komise se v této části zabývá zároveň ochranou zdraví, bezpečnosti a s tím související ochranou životního prostředí. Odlišit od sebe ochranu spotřebitele a ochranu životního prostředí může být v mnoha případech velmi složité. Je důležité chránit zdraví a prioritně život spotřebitele, který může být ohrožen nebezpečnými výrobky, jež mohou být dodávány na trh. K ochraně života a zdraví EU vydala směrnice o odpovědnosti za výrobek, o všeobecné bezpečnosti výrobků, o bezpečnosti spotřebitele ve zvláštních případech a směrnici týkající se potravin. Kromě těchto směrnic neexistuje žádné rámcové zákonodárství. Stát má většinou v rukou rozhodování o připuštění jednotlivých výrobků na trh či jejich

⁴² HOROVÁ, O., Ochrana spotřebitele, 2006, str. 27

⁴³ Euroskop, Ochrana spotřebitele [Online]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8969/sekce/ochrana-spotrebitele/>

⁴⁴ Týč, V., Základy práva Evropské unie pro ekonomy, 2012

kontrolu. Samozřejmostí je, že pokud EU vydá nějaký předpis, který se týká ochrany spotřebitele, má tento předpis přednost před vnitrostátní úpravou.

3.1. Směrnice o odpovědnosti za výrobek

Tato směrnice chrání spotřebitele proti škodám způsobenými vadnými výrobky, v celém znění se tedy jedná o odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku.

Směrnice o odpovědnosti za výrobek č. 85/374/EHS vyšla 25. července 1985 a její nezkrácený název je směrnice o sbližování právních a správních předpisů členských států týkající se odpovědnosti za vadné výrobky.

Nejdříve je důležité definovat pojem výrobek a vadný výrobek. Definice výrobku dle směrnice 85/374/EHS zní *„Výrobkem se rozumějí všechny movité věci kromě prvotních zemědělských produktů a produktů lovu, také tehdy, jsou-li zabudovány do jiné movité věci nebo do nemovitosti. Prvotními zemědělskými produkty se rozumějí produkty pěstování, chovatelství a rybářství, kromě produktů, které prošly počátečním zpracováním. Výrobek zahrnuje i elektřinu.“*⁴⁵

Dále tato směrnice popisuje výrobce, kterým se rozumí *„výrobce konečného výrobku, výrobce každé suroviny nebo výrobce součásti a každá osoba, která uvedením svého názvu, ochranné známky nebo jiného rozlišovacího znaku na výrobku vystupuje jako jeho výrobce. Aniž je dotčena odpovědnost výrobce, každá osoba, která v rámci své obchodní činnosti doveze do Společenství výrobek za účelem prodeje, pronájmu, leasingu nebo jakékoliv jiné formy distribuce, se považuje za výrobce ve smyslu této směrnice a je odpovědná jako výrobce.“*⁴⁶. Pokud výrobce není znám, odpovědnost za škodu nese dodavatel, který zboží dal do oběhu. Odpovědnosti se může zprostit tím, že poškozenou osobu informuje o výrobcí, který mu výrobek dodal.

Pokud výrobek nesplňuje bezpečnost, kterou je spotřebitel oprávněn očekávat, je výrobek vadný. Očekávání spotřebitele se tvoří podle prezentace výrobku, použití, které lze

⁴⁵ Směrnice 85/374/EHS o odpovědnosti za vadné výrobky [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31985L0374:CS:NOT>, článek 2

⁴⁶ Směrnice 85/374/EHS o odpovědnosti za vadné výrobky [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31985L0374:CS:NOT>, článek 3

u výrobku důvodně očekávat anebo dobou uvedení výrobku do oběhu.⁴⁷ „Výrobek nelze pokládat za vadný jen z toho důvodu, že je následně uveden do oběhu lepší výrobek.“⁴⁸

Výrobek je v rámci odpovědnosti za výrobek vadný, pokud je touto vadou způsobena škoda. Škoda je dle směrnice vymezena takto:

- „škoda způsobená úmrtím nebo úrazem;
- poškození nebo zničení jakéhokoli majetku jiného než vadného výrobku samotného, s nižší prahovou hodnotou ve výši 500 ECU, pokud věc:
 - je druhu běžně určeného pro osobní potřebu nebo spotřebu a
 - byla používána poškozenou osobou převážně pro její vlastní osobní potřebu nebo spotřebu.“⁴⁹

Dle článku 16 směrnice je stanovena minimální částka, kterou musí zaplatit výrobce odpovědný za škodu, jež měla za následek ublížení na zdraví či smrt. Tato částka je stanovena na 70 miliónu eur. Směrnicí je stanovena i minimální částka u materiální škody a to 500 eur. Musí být splněna podmínka, že věc je používá pouze pro osobní potřebu a škoda nevznikla přímo na vadném výrobku. Pokud škoda nedosahuje 500 eur, je dále řešena dle jednotlivých právních úprav členských států. Nehmotné škody směrnice neřeší, ale nechává je v rukou právních řádů jednotlivých zemí.⁵⁰

Poškozená osoba musí vždy škodu prokázat. Tato osoba prokazuje taky příčinnou souvislost mezi vadou výrobku a vznikem škody. Prokáže-li výrobce, tyto následující body, není odpovědný za vzniklou škodu:

- Prokáže, že výrobek do oběhu neuvedl,
- nebo že vada neexistovala v době uvedení výrobku do oběhu
- výrobek nevyrobil k prodeji nebo jiné formě distribuce
- stav vědecko-technických poznatků v době vyslání výrobku do oběhu, nebyl takový, aby umožnil odhalit škodu
- Vada výrobku je důsledkem shody výrobku se závaznými předpisy vydány orgány moci veřejné

⁴⁷ Směrnice 85/374/EHS o odpovědnosti za vadné výrobky [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31985L0374:CS:NOT>, článek 6

⁴⁸ HOROVÁ, O., Ochrana spotřebitele, 2006, str. 85

⁴⁹ Směrnice 85/374/EHS o odpovědnosti za vadné výrobky [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31985L0374:CS:NOT>, článek 9

⁵⁰ Honcová, R., Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku, odpovědnost za výrobek, 1999

- Pokud má výrobek více součástí, tak vada může být přisuzována konstrukci výrobku, nebo návodu poskytnutého výrobcem výrobku⁵¹

Pokud je za škodu odpovědno více než jedna osoba, odpovídají za tuto škodu společně a nerozdílně. Když se prokáže, že poškozená osoba je spolupachatelem škody, je tato odpovědnost omezena. Nejzávažnější je škoda, která způsobila škodu na zdraví, či smrt. Taková škoda se ve většině případu hradí neomezeně. Méně závažná je škoda na majetku, která se vztahuje jen na majetek osobní a materiální. Členským státům je zakázáno jakkoliv vylučovat nebo omezovat odpovědnost výrobců za škodu ve vztahu k poškozené osobě. Tato směrnice neupravuje způsob a výši náhrady škody, ale tuto problematiku ponechává zákonům členských států.⁵² Legislativa v této části je tedy velmi omezená a jednotlivé státy mají docela velkou volnost v upravování této problematiky, což může být překážkou v dalším rozvoji ochrany spotřebitele.

Spotřebiteli, jemuž vznikne škoda užíváním vadného výrobku, má od data zjištění škody, vady či totožnosti výrobce tři roky na požadování náhrady. V jiném případě, odpovědnost výrobce zaniká po uplynutí lhůty 10 let od uvedení výrobku do oběhu.⁵³

Odpovědnost za výrobek tedy určuje právní odpovědnost výrobce nebo osoby, která zboží vyrobit nemusela, ale uvedla ho do prodeje, a toto zboží způsobilo újmu, která vznikla v důsledku vady výrobku. Odpovědný za výrobek je tedy i ten, který zhotoví jen část produktů, nemusí se vždy jednat o celý výrobek.

Směrnice o odpovědnosti za výrobek představuje jakousi minimální právní úpravu, kterou by měly členské státy EU dodržovat. Jelikož se jedná o minimální úpravu, tak se jednotlivé státy mohou směrnicí rozšířit. Je zakázáno pouze takové rozšíření, které by nějak pozměňovalo výklad směrnice. Z toho vyplývá, že jednotlivé státy mohou mít odlišné právní základy v oblasti odpovědnosti za výrobek. V současné době se prosazuje myšlenka sbližování právních předpisů v problematice odpovědnosti výrobce za škodu způsobenou vadou jeho výrobku.

Důkaz, že toto sbližování je důležité, nám dává rozsudek Soudního dvora ze dne 10. ledna 2006 ve věci Skov a Bilka v Dánsku. Kdy Bilka jako prodejce a Skov jako výrobce, uvedli do oběhu vajíčka, která způsobila spotřebiteli salmonelózu. Dánské soudy tehdy

⁵¹ Honcová, R., Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku, odpovědnost za výrobek, 1999

⁵² Týč, V., Základy práva Evropské unie pro ekonomy, 2012

⁵³ Klabusayová, N., et al., ochrana spotřebitele, geneze a současnost, 2009

potvrdily, že vejce byla vadná, že existovala příčinná souvislost mezi vadou a škodou, a že nebylo prokázáno zavinění spotřebitelů. Na základě toho byl vydán rozsudek, kde bylo uvedeno, že společnost Bilka musí zaplatit poškozeným náhradu škody, kterou pak může vymáhat na společnosti Skov. Bilka a Skov podali odvolání, které mělo za následek rozhodnutí Soudního dvora, že *prostor pro uvážení, který mají členské státy při úpravě odpovědnosti za vadné výrobky, je v plném rozsahu vymezen samotnou směrnicí a musí být vyvozen z jejího znění, cíle a systematiky* (rozsudek ze dne 10. ledna 2006, Skov a Bilka, C-402/03, Sb. rozh. S. I-199, bod 22 a citovaná judikatura). V rámci tohoto řízení, bylo bráno v potaz, že směrnice nezavádí úplnou harmonizaci, nýbrž odpovědnost výrobce za vadu výrobků. Dodavatel se stává zodpovědným pouze tehdy, pokud nelze určit výrobce.⁵⁴ Na základě tohoto řízení musí být směrnice Rady 85/374/ES ze dne 25. července 1985 vykládána tak, že:

- *brání vnitrostátnímu právnímu pravidlu, podle kterého dodavatel nese, nad rámec případů taxativně vyjmenovaných v jejím čl. 3 odst. 3, odpovědnost bez zavinění, kterou tato směrnice zavádí a přičítá výrobci;*
- *nebrání vnitrostátnímu právnímu pravidlu, podle kterého má dodavatel povinnost nést v plném rozsahu odpovědnost výrobce za zavinění.*⁵⁵

Další rozhodnutí soudu se týkalo rozhodnutí soudu v otázce výkladu 9. a 13. článku této směrnice. 9. článek definuje pojem škoda a 13. článek nám říká, že „*směrnice se nedotýká žádných práv, která může poškozená osoba mít podle právních předpisů o smluvní nebo mimosmluvní odpovědnosti nebo na základě zvláštního systému odpovědnosti existujícího v okamžiku oznámení této směrnice.*“⁵⁶ Soud se konal mezi společnostmi Moteurs Leroy Somer a společnostmi Dalkia France a Ace Europe, ve věci odpovědnosti za škodu, která byla způsobena na elektrickém agregátu nemocnice, jež vznikla přehřátím alternátoru, který společnost vyrobila. Dalkia France byla pověřena údržbou agregátu, a Ace Europe byl její pojistitel, tyto dvě společnosti nahradily nemocnici škodu, kterou následně vymáhaly po Moteurs Leroy Somer jako po výrobci. Francouzský soud dal Dalkii za pravdu, ale Moteurs Leroy Somer šel do sporu s tím, že bezpečnost výrobku nepokrývá škody

⁵⁴ Rozsudek soudního dvora [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62003CJ0402:CS:PDF>

⁵⁵ Rozsudek soudního dvora [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62003CJ0402:CS:PDF>

⁵⁶ Směrnice 85/374/EHS o odpovědnosti za vadné výrobky [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31985L0374:CS:NOT>

způsobené na věcech určených k podnikatelskému účelu. Evropský soud na základě této kauzy rozhodl, že výklad této směrnice nesmí bránit výkladu vnitrostátního práva nebo ustálené vnitrostátní judikatury, dle které má poškozená osoba právo domáhat se náhrady škody způsobené na předmětu určenému k podnikatelskému účelu. Poškozená osoba musí jen dokázat příčinou souvislosti mezi škodou a vadou výrobku.⁵⁷

3.1.1. Možnosti snižování rizik výrobců

Výrobce musí být vždy připraven na to, že na jeho výrobku může vzniknout škoda. Výrobek se může zdát bez vady, ale při používání 10 a více let, se mohou některé kazy objevit. Vznik této škody se mnohdy nedá do budoucna předvídat, ovlivnit ani vyloučit. Z toho důvodu by se měl výrobce snažit o snižování rizik, a na druhou stranu mít finanční prostředky, které pokryjí možnou výši škody. Prostředky snižování rizik můžeme rozdělit na právní, technické a smíšené.

3.1.2. Právní prostředky snižování rizik

Právní prostředky se použijí v situaci, kdy došlo ke vzniku škody, nebo je možné tento vznik předvídat. K nejznámější právním prostředkům patří pojištění. Pojištění je předpokladem správného fungování odpovědnosti za výrobek, který vede ke snížení rizik. Je to i jakási jistota spotřebitele, že za škodu výrobku dostane náležité odškodnění. A na druhé straně výrobci umožní pojištění nerušeně pokračovat ve své podnikatelské činnosti, aniž by mu způsobil velkou finanční ztrátu.⁵⁸

Česká republika nepřijala za povinné pro podnikatele mít povinné pojištění odpovědnosti za výrobek, toto rozhodnutí přenechala obchodníkům. Tento typ pojištění u nás poskytuje více než 20 pojišťoven a výše měsíční částky se většinou odvíjí od předpokládaného množství a rizikovitosti pojištěných výrobků.⁵⁹

3.1.3. Technické prostředky snižování rizik

V dnešní rozvinuté době existuje mnoho technických prostředků snižování rizik. K nejznámějším patří zajištění co nejvyšší bezpečnosti výrobku a stahování výrobků z trhu a odvolávání výrobků.

⁵⁷ Rozsudek soudního dvora [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62008CJ0285:CS:HTML>

⁵⁸ Labíková, R., Obecná bezpečnost výrobku, Technické požadavky na výrobky, Odpovědnost za výrobek, 2001

⁵⁹ Labíková, R., Obecná bezpečnost výrobku, Technické požadavky na výrobky, Odpovědnost za výrobek, 2001

Je povinností každého výrobce dbát na to, aby výrobky jím uvedené na trh byly co nejbezpečnější, a to vzhledem k současnému stavu techniky, právním předpisům, průmyslovým standardům, dostupné technické normy a taky vzhledem k existující konkurenci. V každém podniku by měl být zaveden systém jakosti, např. dle norem řady ISO 9000. Před uvedením výrobku na trh by měly být testovány. Testovány by měly být i různé inovace těchto výrobků. V tomto směru by měla být v podniku patřičná dokumentace.⁶⁰

Je rozdíl mezi stažením výrobku z trhu a jeho odvoláním. Stažením výrobku z trhu máme na mysli jeho totální odvolání a následnou likvidaci. Odvolání je ale spojeno jen s určitou sérií výrobku. Náklady spojené s tímto druhem snižování rizik jsou velmi vysoké a často nebývají zcela hrazeny pojišťovnami.

3.1.4. Smíšené prostředky snižování rizik

Nejvýznamnější ze smíšených prostředků je návod k použití. Správně formulovaným a přehledným návodem k použití můžeme předejít mnoha rizikům plynoucích ze špatné informovanosti spotřebitele.

Návod k použití je nejlevnějším a nejjednodušším způsobem snížení rizika. Je to jakési preventivní opatření ke vzniku škody a k ochraně zdraví a života spotřebitele. Návod by měl poskytovat vyčerpávající souhrn informací, které by měl uživatel o výrobku vědět.

K správně zpracovanému návodu k použití existují požadavky ze strany EU. Každý výrobek musí být označen tak, aby ho bylo možné identifikovat a nebyl zaměnitelný s jiným výrobkem. V návodě musí být uvedeno, kdo může výrobek užívat a jeho nutné schopnosti a taky předpokládané užití výrobku. Musí být uvedeny všechny nezbytné informace pro správné a bezpečné užití, včetně informací o nutné údržbě a servisu. Návod musí dále obsahovat všechny možné předvídatelné chybné způsoby užívání, a varování na nebezpečí vyplývající z nesprávného užívání výrobku. Mělo by být dále uveden popis funkcí, uvedení do provozu, postup montáže či instalace a informace o čištění výrobků. V návodě musí být všechny zprávy týkající se životního prostředí, i způsoby likvidace výrobku. Návod musí obsahovat datum vydání, a v případě nutnosti určité kvalifikace k užívání výrobku, na tuto nutnost poukázat. Životnost výrobku by měla být taky zřetelně vyznačena jak v návodě, tak na výrobku.⁶¹

⁶⁰ Labíková, R., Obecná bezpečnost výrobku, Technické požadavky na výrobky, Odpovědnost za výrobek, 2001

⁶¹ Labíková, R., Obecná bezpečnost výrobku, Technické požadavky na výrobky, Odpovědnost za výrobek, 2001

Návod může být umístěn buď na doprovodném materiálu k výrobku, na výrobku nebo na obalu výrobku. Všechny informace musí být zřetelně čitelné a srozumitelné, nejmenší písmena musí mít velikost alespoň 1,5mm, v souvislém textu 3,2mm až 5,6mm, a u nadpisu 4mm. Jednotlivé strany musí být očíslovány, a barvy musí být zvoleny tak, aby nesnižovaly čitelnost návodu. Červená barva značí zákaz, modrá příkaz, žlutá výstrahu a zelená bezpečí. Návod by měl být vždy v úředním jazyce země, kde je výrobek užíván.⁶²

3.2. Směrnice o všeobecné bezpečnosti výrobků

Směrnice o všeobecné bezpečnosti výrobků nahlíží na škodu z pohledu prevence jejího vzniku a minimalizace rizik. Vznik této směrnice byl podmíněn tím, že vytvoření směrnice pro každý druh výrobků by bylo velmi obtížné. Bezpečnost výrobků by se měla stát základním požadavkem v celé EU, na trh by měly být umístovány jen bezpečné výrobky a výrobce by měl upozorňovat na všechna rizika související s výrobkem v příloženém návodě.

Odpovědnost za bezpečnost výrobku nese podle směrnice 2001/95/ES výrobce. Dle této směrnice je výrobek „každý výrobek, který je určen – rovněž v rámci poskytnutí služby – spotřebitelům nebo pravděpodobně bude za rozumně předvídatelných podmínek spotřebiteli používán, a to i když jim určen není, a je za úplatu nebo bezplatně dodáván nebo poskytován v rámci obchodní činnosti, bez ohledu na to, zda je nový, použitý nebo upravený.“⁶³ Tato definice se netýká použitých výrobků dodávaných jako starožitnosti, nebo výrobky které byly před prodejem nějak opraveny či upraveny. Dodavatel musí o této situaci spotřebitele jasně informovat. Výrobce, který je definován podobně jako v předchozí směrnici, má povinnost dodávat na trh jen bezpečné výrobky.

Bezpečný výrobek je ve směrnici definován jako „každý výrobek, který za běžných nebo rozumně předvídatelných podmínek použití, včetně požadavků na životnost, a případně na uvedení do provozu, instalaci a údržbu, nepředstavuje žádné riziko nebo představuje pouze minimální rizika slučitelná s použitím výrobku a považovaná za přijatelná a odpovídající vysoké úrovni ochrany zdraví a bezpečnosti osob, přičemž se berou v úvahu zejména:

- charakteristiky výrobku, včetně jeho složení, balení, návodů k montáži a případně k instalaci a údržbě;

⁶² Labíková, R., Obecná bezpečnost výrobku, Technické požadavky na výrobky, Odpovědnost za výrobek, 2001

⁶³ Směrnice 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobku [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0095:CS:NOT, článek 2>

- *vliv na jiné výrobky, jestliže lze rozumně předpokládat, že výrobek bude používán s jinými výrobky;*
- *obchodní úprava výrobku, označování štítkem, veškerá upozornění a návody k jeho použití a zneškodnění a veškeré další údaje nebo informace týkající se výrobku;*
- *kategorie spotřebitelů, kteří jsou vystaveni riziku při používání výrobku, zejména děti a starší osoby⁶⁴*

Ustanovení této směrnice platí, jen tehdy pokud v jiných zákonech EU nejsou specifická částí týkající se bezpečnosti konkrétních výrobků.

3.2.1. Povinnosti výrobců a distributorů

Právo málokdy zakazuje výrobcí či dodavateli dodávat na trh jen určitý druh výrobku či služeb, místo toho ve většině případu nařizuje splnění bezpečnostních norem dodávaných výrobků. Výrobci jsou tedy povinni dodávat na trh je výrobky bezpečné splňující obecné požadavky na bezpečnost. Jeho povinnosti vůči spotřebiteli je poskytnout mu potřebné informace ke zhodnocení rizik plynoucích z výrobku v případě, že tato rizika nejsou přímo pozorovatelná. Dále je povinen přijmout řádná opatření, aby se zabránilo těmto rizikům např. varování spotřebitelů, stažení vadných výrobku z oběhu atd.⁶⁵

Jak uvádí směrnice je bezpečným výrobkem výrobek splňující bezpečnostní ustanovení v rámci předpisů EU. Pokud tyto předpisy neexistují, musí splňovat vnitrostátní předpisy jednotlivých států, ve kterých je výrobek uváděn na trh. Bezpečnost výrobku může být uvedena také v evropské normě, která je stanovena podle postupu uvedeném v této směrnici. Pokud žádné takové předpisy neexistuje je bezpečnost výrobku posuzována dle povinných vnitrostátních norem, doporučení Komise, norem členského státu výrobce nebo norem států, kde je výrobek dodáván na trh, dále podle kodexů a osvědčených postupů v oblasti bezpečnosti a zdraví, aktuálního stavu znalosti a techniky anebo podle bezpečnosti, kterou mohou spotřebitele očekávat.⁶⁶

⁶⁴ Směrnice 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobku [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0095:CS:NOT>, článek 2

⁶⁵ Obecná pravidla: Bezpečnost výrobku [Online]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/consumer_information/l21253_cs.htm

⁶⁶ Směrnice 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobku [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0095:CS:NOT>, článek 3

Jednou z povinností výrobců je spotřebiteli poskytnout potřebné informace, aby mohl posoudit rizika, která se váží k výrobku, a výrobce by měl přijmout proti těmto rizikům předběžná opatření. Uvádět nemusí jen informace, které jsou bezprostředně zřejmé. Další povinností výrobce je zvolit vhodné opatření, jež jsou nezbytné pro odvrácení rizik, stažení výrobku z trhu, a přiměřené a účinné upozornění spotřebitelů, v případě vady. Na výrobku či na jeho obalu musí být uvedeny identifikační údaje a další informace o výrobcu, výrobek nebo série výrobků musí být řádně označena, mimo případů, kdy se tyto údaje poskytovat nemusí. Dobrovolně nebo na příkaz příslušných orgánů by se měly provádět zkoušky výrobků, které jsou dodávány na trh. O každém prodávaném předmětu by se měla vést kniha stížností, a tyto stížnosti by se měly vyšetřovat, a následně by o nich měli být informováni i distributoři.⁶⁷

Distributoři by měli jednat pečlivě a dodávat na trh jen výrobky, které splňují danou bezpečnost výrobků. Což znamená, že nesmí dodávat na trh výrobky, o kterých na základě dostupných informací vědí nebo by měli vědět, že jsou v rozporu s požadavky na bezpečnost. Po dodání výrobků sledovat jejich bezpečnost na trhu a v neposlední řadě musí dodat doklady, které zabezpečují dohledatelnost původu výrobků. Pokud nastane situace, že je potřeba zabránit rizikům, musí spolupracovat se státními orgány. V případě, že se výrobce nebo distributor dozví o skutečnosti, že výrobek uvedený na trh je vadný, musí o tom neodkladně informovat příslušné orgány.⁶⁸

3.2.2. Povinnosti a pravomoci členských států

Členské státy jsou nepřehlédnutelným článkem mezi EU a spotřebitelem, který zajišťuje implementaci směrnic do právní úpravy dané země. Pomocí svých orgánů dohlíží na to, aby distributoři a výrobci plnili své povinnosti a na druhé straně spotřebitelům zajišťují jejich ochranu.

Jednotlivé státy zřizují orgány, pomocí nichž uplatňují svou politiku ochrany spotřebitele. Úkoly, pravomoci, organizaci a způsob spolupráce těchto orgánů určují státy, které o tom informují Komisi. Jednotlivé země musí určit pravidla k ukládání sankcí,

⁶⁷ Směrnice 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobku [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0095:CS:NOT>, článek 5

⁶⁸ Směrnice 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobku [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0095:CS:NOT>, článek 5

v případě nedodržení vnitrostátních předpisů, jež jsou přijaty na základě směrnice. Tyto sankce musí být účinné, odrazující a přiměřené.⁶⁹

Orgány členských států jsou oprávněny přijímat následující opatření. U každého výrobku musí kontrolovat bezpečnost výrobku od jeho uvedení na trh až po konečné stádium využití či do spotřeby, a to prováděním bezpečnostních kontrol jeho vlastností. Tyto orgány mohou vyžadovat od jednotlivých stran všechny potřebné informace, odebírat vzorky výrobku a následně na nich provádět zkoušky bezpečnosti. U výrobků, u nichž hrozí riziko, mohou vyžadovat, aby byl tento výrobek dodáván na trh jen s podmínkou, že na toto riziko bude na předmětu dostatečné upozornění, které bude srozumitelné a jasně formulované v jazycích všech zemí, kde je výrobek prodáván. Měly by se vytvořit takové podmínky, aby prodávaný objekt byl bezpečný. V případě, že výrobek obsahuje riziko jen pro některé osoby je nutné, aby byly tyto osoby upozorněny na riziko včas a vhodným způsobem, včetně zveřejnění zvláštních upozornění. Dále u každého výrobku, který by mohl být nebezpečný, dočasně zakázat jeho prodej a vystavování, dokud neproběhnou všechny zkoušky, jež zaručí jeho bezpečnost. U nebezpečného výrobku je nutné zakázat jeho uvedení na trh, a tento zákaz kontrolovat. Pokud už byl výrobek na trh dodán, musí se zorganizovat jeho okamžité stažení a varování zákazníka před hrozícím nebezpečím. Následně je vhodné nebezpečný předmět zničit. Všechna tyto opatření by měli přihlížet k závažnosti rizika a na zásadu obezřetnosti.⁷⁰

Členské státy jsou zodpovědné za vhodné prostředky a postupy zajišťující účinný dozor nad trhem, a také spolupráci jednotlivých orgánů k ochraně spotřebitele. Země by také měly zajistit, aby spotřebitelé a ostatní zúčastněné strany mohli podávat stížnosti u příslušných orgánů, a aby tyto stížnosti byly vhodným způsobem vyřizovány.⁷¹

3.2.3. Systémy EU pro rychlou výměnu informací

RAPEX je zkratkou pocházejícího z anglického názvu Rapid Alert System for Non-Food Products, používaný jako rychlý informační systém v rámci Evropské unie. Členské země, které identifikují výrobky ohrožující zdraví a bezpečnost, přijmou opatření a včas zasáhnou, aby co nejlépe ochránily spotřebitele. Následně o této situaci informují Komisi, pomocí systému RAPEX. Tento výstražný systém pomáhá bránit šíření nebezpečných

⁶⁹ Směrnice 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobku [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0095:CS:NOT>, článek 6

⁷⁰ Směrnice 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobku [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0095:CS:NOT>, článek 8

⁷¹ Směrnice 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobku [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0095:CS:NOT>, článek 9

výrobků nepotravinářského charakteru. Z informačního systému jsou vyňaty potravinářské, farmaceutické a zdravotnické výrobky.⁷²

Cílem informačního systému tedy je usnadnit výměnu informací při posuzování rizik, nebezpečných výrobků, o zkušebních metodách a výsledcích, o vědeckém vývoji a dalších. Systém pomáhá vytvářet a provádět společné projekty dozoru a zkoušení, výměnu zkušeností a spolupráci v oblasti vzdělávání. Celkově zajišťuje lepší spolupráci v rámci EU, hlavně při sledování, stahování a odvolávání nebezpečných výrobků.⁷³

Přístup k RAPEXu je poskytnut i kandidátským zemím, třetím zemím či mezinárodním organizacím na základě dohod, jež spolu podepsaly. Pokud se na trhu objeví nebezpečný výrobek, musí být státem nahlášen Komisi, která tento výrobek zadá do systému. Díky tomuto systému jsou bleskově informovány další země, kde je výrobek taky prodáván.

Každý pátek vydává Komise týdenní přehled o výrobcích, které představují riziko pro spotřebitele. Komise získává informace od výrobců nebo dodavatelů, jež uvedli na trh nebezpečné výrobky a dobrovolně to oznamují orgánům jejich státu, nebo se jedná o zjištění národními dozorovými orgány.⁷⁴

V České republice tento systém funguje od jejího vstupu do EU a je za něj zodpovědné ministerstvo průmyslu a obchodu. V případě, že nebezpečný výrobek jde za hranice ČR, ministerstvo je povinno tuto skutečnost ohlásit Komisi. Komise následně doručí ministerstvu rozhodnutí o výskytu nebezpečného předmětu mimo území ČR v EU, a to tuto zprávu předá příslušným orgánům dozoru. Orgány mají povinnost ve lhůtě do 20 kalendářních dnů zakázat výdej výrobku na trh. Komise může rozhodnout i o delší či kratší době.⁷⁵

Směrnice je implementována do zákona č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a dále se řídí nařízením vlády ČR č. 396/2004 Sb., o postupech, obsahu a formě informace o výskytu nebezpečných nepotravinářských výrobků. Česká verze je pro spotřebitele běžně dostupná na stránkách spotřebitelských organizací např. spotřebitel.cz, Sdružení obrany spotřebitelů ČR. Každý spotřebitel si může vyhledat tyto informace

⁷² Obecná pravidla: Bezpečnost výrobku [Online]. Dostupné z:

http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/consumer_information/l21253_cs.htm

⁷³ Směrnice 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobku [Online]. Dostupné z: [http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0095:CS:NOT, článek 10)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0095:CS:NOT, článek 10](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0095:CS:NOT, článek 10)

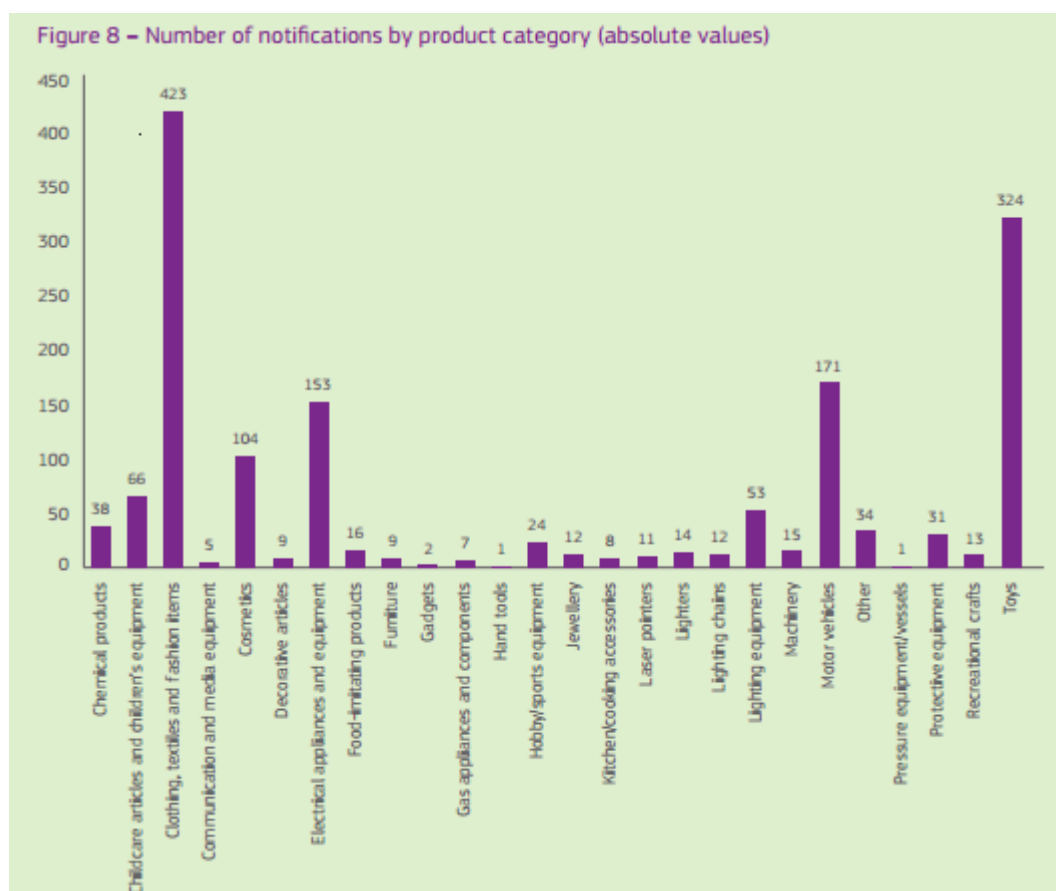
⁷⁴ Dolceta [Online]. Dostupné z: <http://www.dolceta.eu/ceska-republika/Mod3/Evropsky-system-pro-rychle.html>

⁷⁵ Dolceta [Online]. Dostupné z: <http://www.dolceta.eu/ceska-republika/Mod3/Opatreni-pri-nalehavych-pripadech,319.html>

a nahlédnout do systému RAPEX, kde si může prohlédnout nově aktualizované nebezpečné výrobky uvedené na trh.

V roce 2011 byly nejčastěji RAPEXU oznamované položky v sekci oblečení, textil a módní doplňky, kterých bylo 27% z celkových oznámení. Na dalším místě byly hračky, jež byly předchozí rok na místě prvním, v roce 2011 s 21% na druhém. Nejčastěji byly hlášeny zranění, chemické rizika a možnosti uškrcení. Následující obrázek nám ukazuje četnost hlášení jednotlivých kategorií výrobků.⁷⁶

Obrázek 3.1. Četnost hlášení jednotlivých výrobků v systému RAPEX

Zdroj: Evropská Komise, Udržování bezpečí evropských spotřebitelů [Online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/docs/2011_rapex_report_en.pdf

Nejčastěji byly hlášeny výrobky, které byly vyrobeny v Číně. Z celkových hlášení bylo závadných právě 54 % výrobků z této země. Na druhou stranu musíme brát v úvahu fakt,

⁷⁶ Evropská Komise, Udržování bezpečí evropských spotřebitelů [Online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/docs/2011_rapex_report_en.pdf

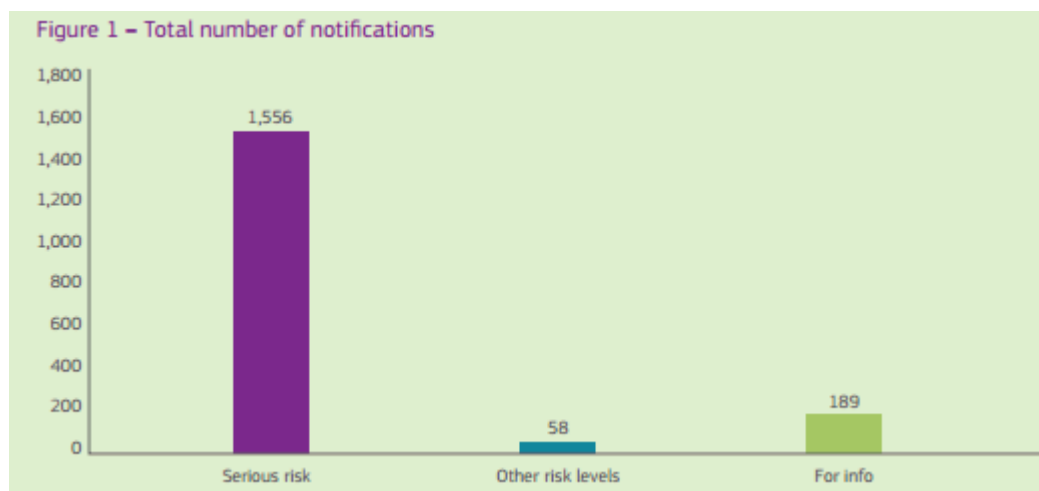
že v posledních letech toto číslo klesalo, v roce 2010 to bylo 58 % hlášení. Toto vysoké číslo je způsobeno významným podílem Číny na světovém obchodu.⁷⁷

Evropská Komise prodloužila platnost rozhodnutí 2006/502/EC, které bylo původně na 1 rok, do 11. května 2013, kdy by měly z trhu zmizet zapalovače, jež nemají dětskou pojistku.

Dále se Komise snažila předejít sluchovým obtížím, jež trápí mladé lidi, způsobených přehrávači se sluchátky. Tato omezení platí od začátku roku 2011, a v zákonech jednotlivých zemí by měla být 24. ledna 2013.

V roce 2011 Komise obdržela celkem 1803 oznámení na produkty, které mohou být zdraví nebezpečné. Jak uvádí následující tabulka, tak z tohoto počtu bylo 1556 oznámení distribuováno na základě článku 12 směrnice o obecné bezpečnosti výrobku a článku 22 nařízení EC č.765/2008. Jde o produkty, které by mohly ohrozit zdraví spotřebitele. Dále bylo 58 oznámení na základě článku 11 směrnice o obecné bezpečnosti výrobku a článku 23 nařízení EC č.765/2008, což se týká výrobků, které mohou způsobit méně závažné riziko. Dle článku 23 se oznámení mohou týkat i dobrovolného opatření hospodářských subjektů, a v roce 2011 bylo členským státům doručeno 189 oznámení pro informační účely.⁷⁸

Obrázek 3.2. Počty hlášení vadných výrobků

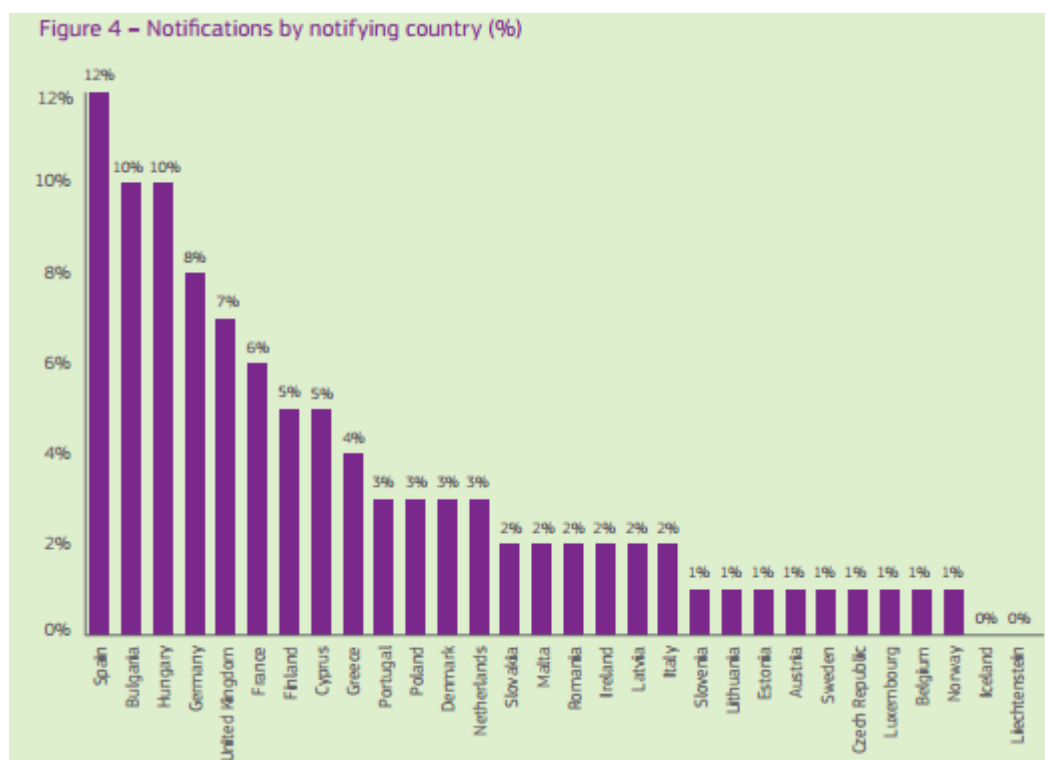
⁷⁷ Evropská Komise, Udržování bezpečí evropských spotřebitel [Online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/docs/2011_rapex_report_en.pdf

⁷⁸ Evropská Komise, Udržování bezpečí evropských spotřebitelů [Online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/docs/2011_rapex_report_en.pdf

Zdroj: Evropská Komise, Udržování bezpečí evropských spotřebitelů [Online].
Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/docs/2011_rapex_report_en.pdf

Od zavedení systému RAPEX celkový počet oznámení v jednotlivých letech neustále rostl. V roce 2004 bylo zasláno 468 oznámení a v roce 2010 se počet oznámení vyšplhal na 2244. Poprvé v roce 2011 začal počet oznámení klesat na 1803, což je pokles téměř o 20%. Mezi země, které nejčastěji oznamovaly závady patří Španělsko (183 oznámení), Bulharsko (162 oznámení), Maďarsko (155 oznámení), Německo (130 oznámení) a Anglie (105 oznámení).⁷⁹

Obrázek 3.3. Státy a jejich četnost hlášení vadných výrobků

Zdroj: Evropská Komise, Udržování bezpečí evropských spotřebitelů [Online].
Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/docs/2011_rapex_report_en.pdf

Systém RASFF informačním systémem pro potraviny a krmiva. Právní základ má v nařízení Evropského parlamentu a Rady EC/178/2002, kterým se stanovily obecné principy a požadavky potravinového práva. Článek 50 nařízení zřizuje RASFF jako síť zahrnující členské státy, Komisi jako člena a manažera tohoto systému a Evropský úřad pro bezpečnost

⁷⁹ Evropská Komise, Udržování bezpečí evropských spotřebitelů [Online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/docs/2011_rapex_report_en.pdf

potravin (EFSU). Kromě členu EU jsou členy RASFF také Švýcarsko, Norsko a Island. Zkratka pochází z anglického názvu Rapid Alert System for Food. Na základě tohoto systému byl také založen Evropský úřad pro bezpečnost potravin.⁸⁰

Pokud má některá země nějaké informace ohledně potravin nebo krmiv vážně ohrožující zdraví, musí to neprodleně oznámit Komisi pomocí systému RASFF. Komise jednotlivé případy vyhodnotí, a v případě nebezpečí sdělí tuto skutečnost všem členům tohoto systému. Každý týden je vydávána zpráva, kde jsou uvedeny nebezpečné potraviny a krmiva. Komise může použít čtyři druhy hlášení, a to varování, informace, odmítnutí na hranici nebo novinky. Obrázky jednotlivých druhů hlášení jsou uvedeny v příloze I této práce.

Varování se používají, pokud potraviny nebo krmiva představují vážné riziko pro spotřebitele. V tomto případě je nutné rychle jednat a přijmout opatření jako je zrušení či odvolání výrobku. V tomto případě mohou členské státy informovat občany i přes média. Informace se používají v případě, kdy potraviny či krmiva způsobující ohrožení už nejsou na trhu anebo se riziko nepovažuje za závažné. Ze strany členských států není nutný rychlý postup. Odmítnutí na hranicích je v případě, že zásilka je na vnějších hranicích EU, kde byly testovány a následně odmítnuty. Jedná se o výrobky, kde bylo zjištěno zdravotní riziko. Novinky jsou považovány za významné pro kontrolní orgány, ale nejsou sdělovány pomocí varování nebo informací. Členové systému následně provedou kroky podle typu oznámení a musí informovat Komisi o přijatých opatřeních.⁸¹

Pokud spotřebitelé chtějí informace o nebezpečných potravinových výrobcích nebo si prohlédnout jejich aktuální seznamy, mohou se podívat na stránky Evropské Komise: <http://ec.europa.eu/rasff>.

V roce 2011 bylo systému RASFF předáno 3812 stížností, z toho 635 bylo posouzeno jako závažné.⁸² Následující obrázek nám ukazuje přehled stížností v roce 2011.

⁸⁰ Evropská Komise, RASFF [Online]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/food/food/rapidalert/docs/rasff_annual_report_2011_en.pdf

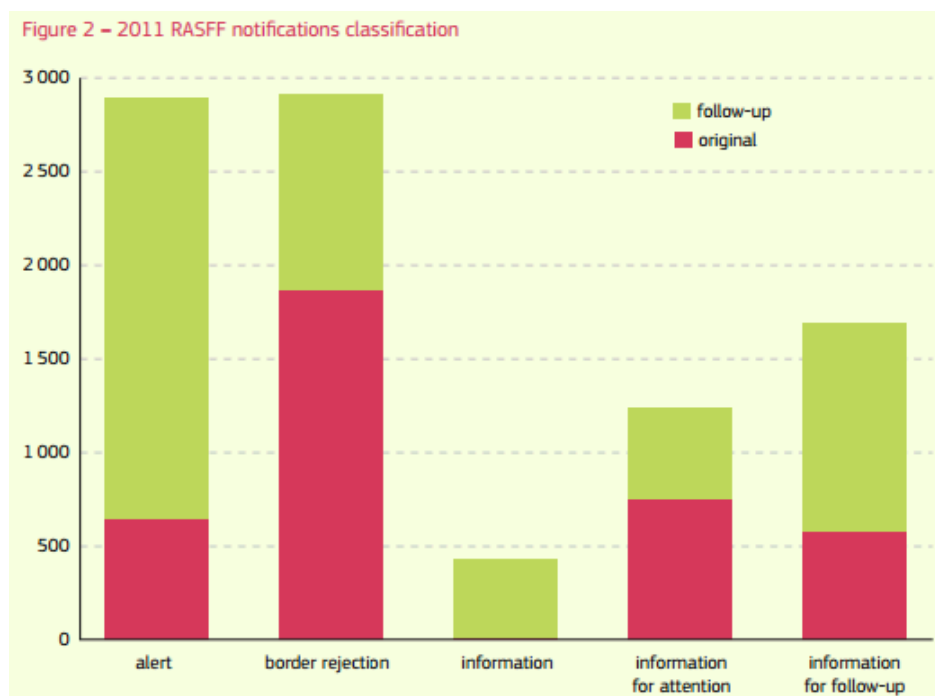
⁸¹ Informační centrum bezpečnosti potravin [Online]. Dostupné z:

[http://www.bezpecnostpotravin.cz/stranka/system-rychleho-varovani-pro-potraviny-a-krmiva-\(rasff\).aspx](http://www.bezpecnostpotravin.cz/stranka/system-rychleho-varovani-pro-potraviny-a-krmiva-(rasff).aspx)

⁸² Evropská Komise, RASFF [Online]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/food/food/rapidalert/docs/rasff_annual_report_2011_en.pdf

Obrázek 3.4. Počty závažných a méně závažných stížností

Zdroj: Evropská Komise, RASFF [Online]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/food/food/rapidalert/docs/rasff_annual_report_2011_en.pdf

Česká republika patří také do systému RASFF, a jeho fungování je upraveno nařízením č. 98/2005. Národním kontaktním místem RASFF je Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI), což je dáno §15/4 zákona č. 110/97 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích. Pomocí národního kontaktního místa komunikuje Komise s jednotlivými členskými státy. Toto kontaktní místo vybírá informace od všech jí podřízených dozorových orgánů nad potravinami a krmivy. Pokud dojde ke zjištění o výskytu nějaké nebezpečné potraviny, národní kontaktní místo zasílá toto zjištění Evropské Komisi. Komise pošle zpětně ČR hlášení o zjištěních z prováděných kontrol. Týdenní přehledy nebezpečných potravin vytváří SZPI.⁸³

Zkušební provoz systému byl v naší republice započat v roce 2003. Dnes kromě SZPI, komunikuje Komise i s dalšími členy sítě. Celý tento systém je v ČR podřízen ministerstvem zemědělství, konkrétně sekretariátem Koordinační skupiny bezpečnosti potravin (KSBP), které spolupracuje s ministerstvem zdravotnictví. Dalšími členy sítě RASFF v ČR jsou ministerstvo spravedlnosti, Státní úřad pro jadernou bezpečnost, Státní veterinární správa,

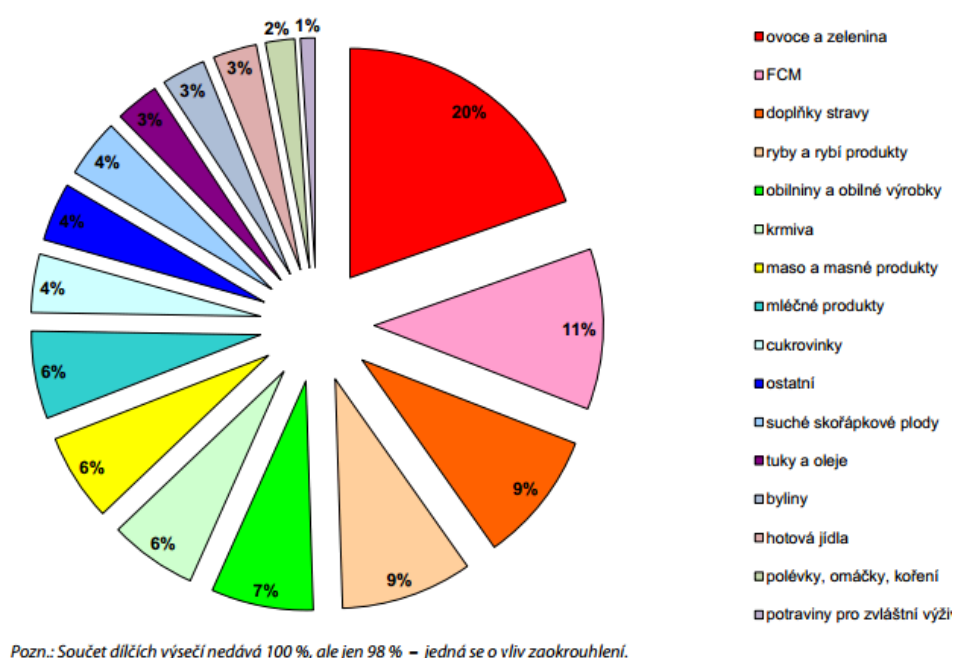
⁸³ Informační centrum bezpečnosti potravin [Online]. Dostupné z:

[http://www.bezpecnostpotravin.cz/stranka/system-rychleho-varovani-pro-potravinu-a-krmiva-\(rasff\).aspx](http://www.bezpecnostpotravin.cz/stranka/system-rychleho-varovani-pro-potravinu-a-krmiva-(rasff).aspx)

Orgány ochrany veřejného zdraví, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, celní orgány atd.⁸⁴

V roce 2011 přišlo našemu kontaktnímu místu 97 oznámení, jež se týkají ČR. Jak můžeme vidět v příloženém grafu, tak 20% z těchto výrobků bylo v sekci ovoce a zeleniny. Nejčastější problém u výrobků této kategorie byl výskyt residuí pesticidů u čerstvé zeleniny a ovoce a aditiv při zpracování zeleniny. V sekci FCM, což jsou šálky, sáčky, kuchyňské nádobí a náčiní, to bylo hlavně ohrožení látkami, jako jsou formaldehyd, kadmium a olovo. Systému RASFF bylo Českou republikou odesláno 93 oznámení.⁸⁵

Obrázek 3.5. Oznámení přijatá rozdělená dle kategorie nevyhovujícího výrobku v roce 2011

Zdroj: Ministerstvo zemědělství, Správa o činnosti systému RASFF [Online].

Dostupné z:

http://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/publikace/RASFF_2011_v%C3%BDsledn%C3

⁸⁴ Ministerstvo zemědělství, Správa o činnosti systému RASFF [Online] Dostupné z: http://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/publikace/RASFF_2011_v%C3%BDsledn%C3%A1%20verze%20PDF.pdf

⁸⁵ Ministerstvo zemědělství, Správa o činnosti systému RASFF [Online] Dostupné z: http://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/publikace/RASFF_2011_v%C3%BDsledn%C3%A1%20verze%20PDF.pdf

3.3. Směrnice o bezpečnosti spotřebitele ve zvláštních případech

Tato směrnice zahrnuje zvláštní směrnice, které se týkají takových výrobků a problematiky, jež není obsažena ve dvou předcházejících směrnicích. Jsou to výrobky, jako hračky, tabákové výrobky, nebezpečné látky, farmaceutické výrobky, kosmetické přípravky, pyrotechniky a další. Jsou zde upraveny i televizní reklamy, jež zakazují propagaci cigaret a tabákových výrobků, a také omezují reklamu na alkohol či léčiva.

3.3.1. Bezpečnost hraček

Směrnice 2009/48/ES, o bezpečnosti hraček udává pravidla pro bezpečnost hraček a pro jejich volný pohyb ve státech EU. Směrnice má tedy dva cíle, jednak zabezpečit celkovou bezpečnost hraček pro děti, a zaručit fungování vnitřního trhu s hračkami.

Dle článku 2 odstavce 1 směrnice 2009/48/ES „*tato směrnice se vztahuje na výrobky navržené nebo určené, výlučně či nevýlučně, ke hraní dětem mladším 14 let*“.⁸⁶ Slova výlučně a nevýlučně znamenají, že výrobek nemusí být určen vždy k hraní, a může být považován za hračku, jako příklad je kroužek na klíče, který má přívěšek plyšového medvídky. Tato směrnice se nevztahuje na vybavení dětských hřišť určených pro veřejnost, na hrací automaty pro veřejnost, na dětská vozidla a vozítka se spalovacími motory, na parní motory pro hračky, na praky a na katapulty.⁸⁷ Seznam výrobků, jež jsou používány dětmi, ale za hračky se nepovažují je v příloze I této směrnice.

Jelikož v Evropské unii žije kolem 80 miliónů dětí do 14 let, je velmi důležité se o tuto problematiku zajímat i z důvodu, že tyto hračky jsou důležité pro rozvoje těchto dětí. Normy vydávané EU musí držet krok s nejnovějšími trendy a rozvojem techniky, z toho důvodu byla směrnice o bezpečnosti hraček nedávno aktualizovaná. Cílem novelizace směrnice je snížit počet nehod a ublížení na zdraví v souvislosti s prodejem hraček.

Povinnost zajistit, aby hračky byly vyrobeny v souvislosti s požadavky směrnice má výrobce. Výrobci musí provést technickou dokumentaci a musí mít ES prohlášení o shodě, které musí uschovat 10 let od uvedení hračky na trh. Na každé hračce, pokud je to možné

⁸⁶ Směrnice 2009/48/ES o bezpečnosti hraček [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32009L0048:CS:NOT>

⁸⁷ Směrnice 2009/48/ES o bezpečnosti hraček [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32009L0048:CS:NOT>

z hlediska velikosti, musí být uvedena adresa výrobce. K výrobku musí být přiloženy instrukce a bezpečnostní informace v jazyce, kterému spotřebitelé rozumějí. Pokud výrobci pošlou do oběhu hračku, na níž byla prokázaná vada a představuje riziko, musí o tom neprodleně informovat příslušný úřad té země, kde byla hračka uvedena na trh.⁸⁸

Před uvedením hračky do oběhu musí proběhnout postup posuzování shody, aby se prokázalo výrobci a orgánům veřejné správy, že hračka splňuje požadavky dané touto směrnicí. Dokladem o posouzení shody je označení CE, kterým musí být označeny hračky dodávané na trh. Označení CE teda znamená, že hračka splňuje všechny technické požadavky stanovené v právních předpisech. CE je doklad o bezpečnosti výrobku, ne jak se mylně spotřebitelé domnívají, že je dokladem o užitných vlastnostech výrobků. Označení CE není však pouze na hračkách, ale můžeme ho najít na kterémkoliv výrobku, který je v souladu s předpisy EU. Tato značka je přesně graficky identifikována, a platí i pro výrobky dovezené z třetích zemí, jež následně prošly postupem shody. Výrobce je povinen požádat o jeden ze dvou postupů, a to buď interní ověření, nebo ověření třetí osobou.⁸⁹

Interní ověření se použije, pokud existují normy upravující všechny požadavky na bezpečnost hračky, výrobce zajistí jen shodu s nimi. Interním ověřováním výrobce na vlastní odpovědnost zaručuje a prohlašuje, že dané výrobky jsou ve shodě s právními předpisy, jež se na ně vztahují. Výrobce vypracuje technickou dokumentaci, ve které je umožněno posouzení daného výrobků s požadavky, a je zde i analýza a zhodnocení rizik. Technická dokumentace musí obsahovat alespoň celkový popis výrobku, koncepční návrh, výrobní výkresy, schéma součástí a dále popisky a vysvětlivky, jež jsou potřebné pro pochopení těchto výkresů. V technické dokumentaci by dále neměl chybět seznam harmonizovaných norem, které byly použity, výsledky konstrukčních výpočtů a provedených kontrol a protokol o zkouškách. Prohlášení shody musí být připojeno ke každému výrobku zvlášť. Prohlášení o shodě a technickou dokumentaci výrobce uchovává po dobu 10 let, aby byly kdykoliv přístupné vnitrostátním orgánům.⁹⁰

Ověření třetí osobou se taky nazývá jako ES přezkoušení typu. Osvědčení se vyžaduje, pokud neexistují harmonizované normy, a v případě že je výrobce použil jen částečně nebo vůbec. Vydává se taky, pokud se výrobce domnívá, že povaha, návrh, konstrukce nebo

⁸⁸ Směrnice 2009/48/ES o bezpečnosti hraček [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32009L0048:CS:NOT>, článek 4

⁸⁹ Labíková, R., Obecná bezpečnost výrobků, Technické požadavky na výrobky, Odpovědnost za výrobek, 2001

⁹⁰ Rozhodnutí 768/2008/ES o uvádění výrobku na trh [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:218:0082:0128:cs:PDF>, modul A

účel hračky vyžaduje ověření třetí osobou. ES přezkoušení typu je součástí postupu posouzení shody, kdy oznámený subjekt přezkoumává návrh výrobku, a následně potvrdí, že výrobek splňuje potřebné právní nástroje. Přezkoušení může být provedeno více způsoby, a to buď přezkoušení vzorku úplného výrobků, který zastupuje celou výrobu, nebo posouzení podle technické dokumentace, podpůrných důkazů a přezkoušení vzorků. Třetí možností je toto posouzení dle technické dokumentace ale bez posouzení vzorků. Oznámený subjekt provede přezkoušení návrhu hračky dle modulu B přílohy II. rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 768/2008/ES, a také potvrdí, že návrh odpovídá požadavkům SBH 2009 vydáním osvědčení ES o přezkoušení typu. V modulu B je vymezena pouze fáze návrhu. V návaznosti na modul B je modul C, kde je vymezena i fáze výroby.⁹¹

Postup bezpečnosti vyžaduje, aby výrobce před uvedením hračky na trh, posoudil nebezpečí, které může daná hračka představovat a těmto nebezpečím předešel. Postup musí obsahovat nejrozumnější chemická, fyzikální, mechanická, hygienická a elektrická nebezpečí, musí zahrnovat i nebezpečí hořlaviny a radioaktivity, kterou může výrobek představovat. Seznam těchto požadavků můžeme nalézt v příloze II. rozhodnutí č. 768/2008/ES. Výsledek posuzování bezpečností ukáže, který postup posouzení shody budeme dále používat, a stanoví vhodné kroky pro minimalizaci rizika.⁹²

Rozdíl mezi posuzování bezpečnosti a posuzováním shody je, že v případě posuzování nebezpečí je důležité odhalit nebezpečí, jež může hračka obsahovat, a následně tomuto nebezpečí zabránit. V případě posuzování shody musí být předloženy důkazy, ve kterých se potvrzuje, že hračka splňuje právní podmínky uvedené v SBH 2009. Je ale obvyklé, že před posouzením shody výrobci provádějí i posuzování nebezpečí. To vše musí být provedeno před uvedením hračky na trh.⁹³

3.3.2. Upozornění

Obecná upozornění, jež představují omezení pro některé spotřebitele, je nutné dodávat přímo s hračkou, pokud je to nutné v zájmu bezpečného užití. V každém upozornění musí být buď graficky nebo verbálně uvedeno slovo „upozornění“.

⁹¹Rozhodnutí 768/2008/ES o uvádění výrobku na trh [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:218:0082:0128:cs:PDF>

⁹²Evropská Komise, Bezpečnost hraček [Online]. Dostupné z: http://www.unmz.cz/files/zku%C5%A1ebnictv%C3%AD/W-toys-safety-brochure_CS.pdf

⁹³Evropská Komise, Bezpečnost hraček [Online]. Dostupné z: http://www.unmz.cz/files/zku%C5%A1ebnictv%C3%AD/W-toys-safety-brochure_CS.pdf

Zvláštní upozornění je potřeba pro spotřebitele mladší 36 měsíců, kde na hračce musí být upozornění, např. „Nevhodné pro děti mladší 36 měsíců“ nebo „Nevhodné pro děti do 3 let“. Nevztahuje se to na hračky, které jsou funkcí, rozměrem nebo jinými vlastnostmi očividně nevhodné pro děti do 3 let. Hospodářský subjekt si může vybrat, zda bude používat verbální upozornění či grafické (viz obrázek níže), ale může použít i obojí.⁹⁴

Obrázek 3.6. Upozornění – nevhodné pro děti do 3 let

Zdroj: Evropská Komise [Online]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/toys/files/factsheets/provision_of_warnings_cs.pdf

Zvláštní upozornění se vztahuje dále na hračky pro pohybovou aktivitu, které musí být opatřeny upozornění „jen pro domácí použití“. K hračkám pro pohybovou aktivitu musí být přiložen návod k použití se zdůrazněním potřeby pravidelné kontroly a údržby hlavních dílů, a upozornění, že hračka se může převrátit či zřítit. Návod dále musí obsahovat instrukce k sestavení hračky s upozorněním na nebezpečné díly, a povrch kde může být hračka používána.⁹⁵

Funkční hračky podléhají také zvláštním upozorněním, kdy na nich musí být varování „používat pouze pod dohledem dospělé osoby“. K těmto hračkám musí být přiložen návod s pokyny k použití a s bezpečnostními pravidly. Dále na výrobku musí být varování, že hračka musí být uložena mimo dosah dětí, ve věku určených výrobcem.

Chemické hračky, jako chemické soupravy, soupravy na zalévání do plastů, miniaturní keramické dílny atd., musí obsahovat varování, kde je upozornění na jejich nebezpečný charakter vyplývající z chemických součástí, a také zde musí být uvedena nebezpečí s chemickými přísadami spojena. Musí zde být rovněž manuál jak poskytnout první pomoc, v případě vážného úrazu spojeného s použitím hračky. Stejně jako u funkčních hraček zde

⁹⁴ Směrnice 2009/48/ o bezpečnosti hraček [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32009L0048:CS:NOT>

⁹⁵ Směrnice 2009/48/ o bezpečnosti hraček [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32009L0048:CS:NOT>

musí být upozornění o uložení hračky mimo dosah dětí, jejichž věk určuje výrobce. Hračka tedy musí mít upozornění „Nevhodné pro děti do * let. Používat pouze pod dohledem dospělé osoby“. ⁹⁶

Zvláštní upozornění musí mít také brusle, kolečkové brusle, skateboardy, koloběžky a jízdní kola jako hračky pro děti. Tyto hračky musí být opatřeny nadpisem „je třeba používat ochranné prostředky. Nepoužívat v silničním provozu“. Návod k použití musí obsahovat poznámku, že při použití hračky je zapotřebí zručnosti a opatrnosti, aby se předešlo pádům nebo nárazům a musí zde být uvedeny doporučené ochranné prostředky.

Hračky do vody musí mít nadpis, že „používat pouze ve vodě takové hloubky, kde dítě stačí, a pouze pod dohledem dospělé osoby“. Hračky v potravinách zase musí mít „Uvnitř je hračka, doporučuje se dohled dospělé osoby“. Napodobeniny ochranných masek a helem musí mít upozornění „tato hračka nezajišťuje ochranu“. Hračky, které jsou určené k natažení přes kolébku, dětský kočárek či postýlku pomocí lanek, gumiček, provázku a jiných, musí mít na obalu „odstraňte tuto hračku, jakmile se začne dítě pokoušet zvedat na ruce a kolena v lezoucí poloze, aby si nepřivodilo zranění tím, že se do ní zamotá. Pokud se jedná o hračky obsahující vonné látky, jako jsou stolní hry apod., musí na obale být uvedeno „tento výrobek obsahuje vonné látky, které mohou způsobit alergie“. ⁹⁷

Tato zvláštní upozornění musí být umístěna na výrobku zřetelně viditelným, dobře čitelným, snadno srozumitelným a přesným způsobem na hračce, štítku, obalu či na návodu k použití přiloženém ke hračce. Pokud se hračka prodává bez obalu, upozornění musí být nalepeno přímo na hračce. ⁹⁸

3.3.3. Směrnice o tabákových výrobcích

Stávající směrnice o tabákových výrobcích je z roku 2001 a se vzrůstající modernizací všech různých výrobků je tedy zastaralá. Na trh jsou dodávány výrobky jako např. elektronické cigarety, které v roce 2001 neexistovaly. V současné době se jedná o revizi této směrnice.

⁹⁶ Směrnice 2009/48/o bezpečnosti hraček [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32009L0048:CS:NOT>

⁹⁷ Směrnice 2009/48/o bezpečnosti hraček [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32009L0048:CS:NOT>

⁹⁸ Směrnice 2009/48/o bezpečnosti hraček [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32009L0048:CS:NOT>

Dle směrnice 2001/37/ES tabákovými výrobky „se rozumějí výrobky určené ke kouření, šňupání, sání nebo žvýkání, pokud jsou vyrobeny, byť částečně, z tabáku, ať už geneticky upraveného nebo neupraveného“.⁹⁹

V cigaretách určených do volného oběhu nesmí být více než 10 mg na cigaretu v případě dehtu, 1 mg na cigaretu v případě nikotiny a 10 mg na cigaretu v případě oxidu uhelnatého. Zkoušky dehtu a nikotinu se provádějí v laboratořích, které jsou sledované a schválené vnitrostátními orgány. Výsledky zkoušek se každoročně předkládají příslušným orgánům země, která je poté předá Komisi.¹⁰⁰

Na krabici cigaret musí být uveden obsah dehtu, nikotinu a oxidu uhelnatého. Tento údaj musí být v úředním jazyce státu, kde je výrobek uváděn na trh a touto informací musí být pokryto nejméně 10% odpovídajícího povrchu. Pokud má členský stát dva úřední jazyky musí být pokryto nejméně 12%, v případě tří úředních jazyků 15% odpovídajícího povrchu. Tabákové výrobky musí na svých krabičkách mít 2 typy varování. Obecné varování, které zní „kouření zabíjí/kouření může zabít“ a další varování vypsane v příloze II. této směrnice, jako „kuřáci umírají předčasně“, „kouření způsobuje smrtelnou rakovinu plic“ atd. Tyto varování se musí obměňovat, tak aby se každé varování na krabici vyskytovalo. Upozornění musí být na vnějším obalu krabice, ne ale na průhledném. Pokud jsou tabákové výrobky pro orální použití a neobsahují kouř, musí být na nich nadpis „tabákový výrobek může škodit Vašemu zdraví a je návykový“. Tato varování musí pokrývat nejméně 30% vnějšího povrchu balení, a to způsobem předepsaným směrnicí.¹⁰¹

V revizi této směrnice se zavádějí nové a přísnější pravidla v rámci výroby, obchodní úpravy a prodeje. V této revizi se zakazuje používání takových tabákových výrobků, které neprodukují kouř, a nově se zavádí velká zdravotní upozornění ve formě obrázků, jež má pokrývat 75% povrchu přední i zadní strany balení. Na balení kromě obrázku nesmí být žádné propagační prvky. Jednotlivé členské státy mohou v odůvodněných případech zavést standardizovaná balení. Bude zaveden i elektronický formulář pro podávání zpráv o složkách a emisích. Regulace se nově bude týkat i elektronických cigaret a rostlinných výrobků ke kouření. Bude zákaz výrobků s charakteristickými příchutěmi, jako např. mentolové

⁹⁹ Směrnice 2001/37/ES o výrobě, úpravě a prodeji tabákových výrobků [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0037:CS:HTML>, článek 2

¹⁰⁰ Směrnice 2001/37/ES o výrobě, úpravě a prodeji tabákových výrobků [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0037:CS:HTML>

¹⁰¹ Směrnice 2001/37/ES o výrobě, úpravě a prodeji tabákových výrobků [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0037:CS:HTML>

cigarety, tabákových výrobků a zákaz výrobků se zvýšenou toxicitou a návykovostí. Bude dále zachován zákaz tabákových výrobků pro orální využití kromě Švédska, pro které platí výjimka. Stanovený limit nikotinu mohou překročit pouze léčivé přípravky. Aby se předešlo internetovému obchodu, kde děti nakupují cigarety, zavede se mechanismus ověřování věku a také bude oznamovací povinnost pro maloobchodníky po internetu. Z trhu mají zmizet „slim“ cigarety, a také počet kusů v krabičce nesmí být menší než 20.¹⁰²

Evropská unie chce těmito opatřeními snížit počet úmrtí v důsledku kouření, a také od kouření odradit mladistvé. Jednotlivé členské země mohou tento návrh směrnice zpřísnit. Přijetí tohoto návrhu se očekává v roce 2014 a v platnost má vstoupit v roce 2015 – 2016.

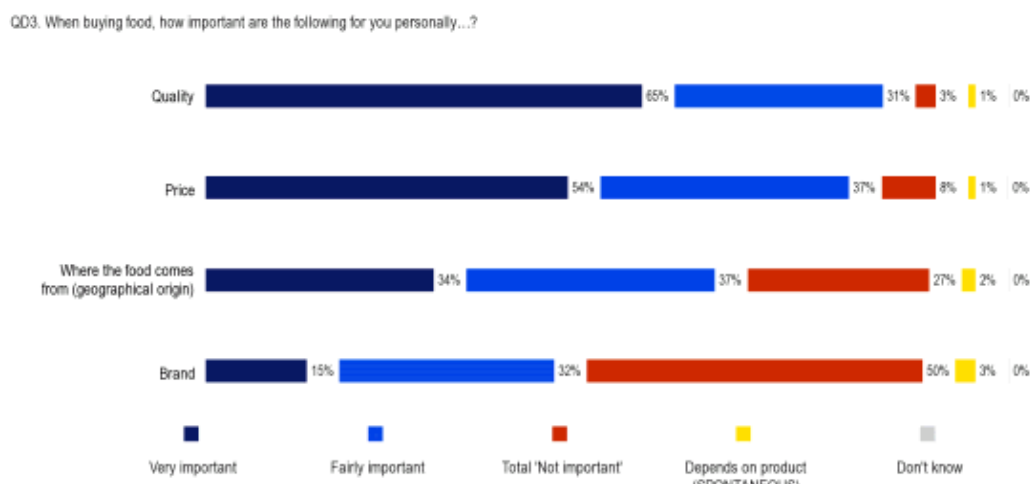
3.4. Směrnice týkající se potravin

Rapidní vzrůst obyvatelstva a s ním spojená vyšší konzumace potravin, působí velký tlak na bezpečnost potravin. Existuje celá řada směrnic, které pojednávají o problematice složení potravinářských výrobků a související uvádění tohoto složení na obalu. Takové množství směrnic se může působit nepřehledně, existují zde zvláštní směrnice týkající se označování potravin, směrnice týkající se reklam, další směrnice se zabývají obaly, označování potravin, nutričním označováním, povolenými přísady, používání hormonů, hygienickým předpisy. Dnešní úprava se zabývá především minimálními požadavky, jež se týkají zdraví a bezpečnosti. Dále práce rozebere některé směrnice blíže.

Dle výzkumu Evropské Komise je pro zákazníky střední příjmové skupiny při výběru potravin nejdůležitějším ukazatelem kvalita (96%), cena (91%) a původ potravin (71%). V následujícím grafu můžeme vidět, co je pro spotřebitele nejdůležitějším znakem při výběru potravin.

¹⁰² Evropská Komise, Tabákové výrobky [Online]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-1391_cs.htm

Obrázek 3.7. Důležitost jednotlivých prvků pro zákazníky při výběru potravin

Zdroj: Evropská Komise, Evropské názory ohledně bezpečnosti potravin a jejich kvality [Online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_389_en.pdf

3.4.1. Směrnice o označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy

Zboží, jež je baleno před dodání na trh, musí být vždy v souladu s pravidly dané Společenstvím pro označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy. Tato směrnice byla zavedena pro odstranění překážek ve volném pohybu potravin, také kvůli spotřebitelům, aby se při nákupu mohli bezstarostně rozhodovat, a hlavně k odstranění bariér hospodářské soutěže.

Dle článku 1 směrnice 2000/13/ES „*Tato směrnice se týká označování potravin určených k tomu, aby byly v nezměněném stavu dodány konečnému spotřebiteli, jakož i některých aspektů týkajících se jejich obchodní úpravy a související reklamy.*“¹⁰³ V článku 1 se dále uvádí, že směrnice se použije rovněž pro zásobování potravinami restaurace, nemocnice, jídelen a všech podobných provozoven společného stravování.¹⁰⁴

Pojmem „označením“, kterým je označena potravina, znamená slova, údaje, ochranné známky, obchodní značky, vyobrazení nebo symboly, jež se k této potravine vztahují. Tyto způsoby označení nesmí uvádět kupujícího v omyl, hlavně v případě charakteristiky potravin

¹⁰³ Směrnice 2000/13/ES o označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0013:CS:HTML>, článek 1

¹⁰⁴ Směrnice 2000/13/ES o označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0013:CS:HTML>

a zvláště její povahy, identity, vlastnosti, složení, množství, trvanlivost, původ nebo způsob výroby. Nesmí být potravině připisovány účinky, jež nemá.¹⁰⁵

Povinné údaje na potravinách musí být snadno srozumitelné, viditelné, čitelné a nesmazatelné. K povinným údajům na potravinách patří název, seznam složek, které výrobek obsahuje. Povinné je taky uvádět čisté množství u balených potravin, datum minimální trvanlivosti potravin. Na potravinách musí být uvedeny také zvláštní podmínky uchování a použití a jméno nebo obchodní jméno výrobce. Dále jsou povinné místo původu v případě, že by spotřebitel mohl být v omylu, kdyby se neuvedlo. Návod k použití musí být přiložen, pokud by bez návodu potravinu nebylo možné vhodným způsobem užít. A na potraviny, jež obsahují množství alkoholu větší než 1,2%, se uvede skutečný obsah alkoholu v %. Pokud jsou potraviny balené, je povinnost tyto údaje uvádět na obalu.¹⁰⁶

Seznam jednotlivých složek ve výrobku musí být, jak už jsme zmínili výše, na obalu potravin. V seznamu musí být uvedeny všechny složky obsažené ve výrobku sestupně dle jejich hmotnosti v konečném výrobku. Před tímto seznamem musí být uveden údaj, jež obsahuje slovo „složení“. Za určitých podmínek se seznam složek nemusí uvádět na ovoci a zelenině, sycené vodě, kvasném octu, sýrech, másle, kysaném mléku a smetaně.¹⁰⁷

Čisté množství potravin se nemusí uvádět, když se jedná o potraviny se značnými úbytky objemu nebo hmotnosti, pokud jsou v balení po kusech nebo jsou váženy za přítomnosti kupujícího. Dále se ještě nemusí uvádět v případě, že čisté množství je menší než 5 g nebo 5 ml, což se ale nevztahuje na koření a byliny.¹⁰⁸

Datum minimální trvanlivosti je dle směrnice 2000/13/ES „datum, do kterého si potravina uchovává své specifické vlastnosti při správném způsobu skladování“.¹⁰⁹ Toto datum by mělo být uvedeno slovy „minimální trvanlivost do/do konce...“. K těmto slovům se poté připojí buď vlastní datum, nebo odkaz na místo, kde se datum nalézá. Pokud je to potřebné tak se za datum uvedou podmínky, za kterých se má potravina uchovávat. Datum by

¹⁰⁵ Směrnice 2000/13/ES o označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0013:CS:HTML>

¹⁰⁶ Směrnice 2000/13/ES o označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0013:CS:HTML>

¹⁰⁷ Směrnice 2000/13/ES o označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0013:CS:HTML>

¹⁰⁸ Směrnice 2000/13/ES o označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0013:CS:HTML>

¹⁰⁹ Směrnice 2000/13/ES o označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0013:CS:HTML>

měl být v pořadí den, měsíc, a pak rok, jsou zde ale výjimky kdy tomu tak není. První výjimkou jsou potraviny, které se musí spotřebovat do tří měsíců, poté se uvádí pouze den a měsíc. Pak to jsou potraviny, které mají trvanlivost větší než tři měsíce, ale menší než 18 měsíců, zde se uvádí měsíc a rok. A u potravin se spotřebou nad 18 měsíců se uvádí pouze rok. Datum minimální trvanlivosti se nemusí uvádět na neošetřené čerstvé zelenině a ovoci, na vínech a nápojích obsahujících více než 10% alkoholu, na nealkoholických nápojích, na octě, kuchyňské soli, cukru v pevné formě, cukrovinky vyrobené z barevného cukru, žvýkačky, balení jednotlivých porcí zmrzliny, pekárenské výrobky, které se musí spotřebovat do 24 hodin apod. Pokud se jedná o potraviny, které rychle podléhají zkáze, tak se „minimální trvanlivost do/do konce“ nahrazuje slovy „spotřebujte do“.¹¹⁰

Evropská Komise schválila v květnu 2012 nařízení č. 432/2012, kterým zavedla seznam schválených zdravotních tvrzení při označování potravin jiných než tvrzení o snížení rizika onemocnění a o vývoji zdraví dětí. Tímto nařízením chce Komise chránit spotřebitele v případě, kdy výrobce potravin tvrdí, že potravina má různé pozitivní účinky, jež ve skutečnosti nemá, a spotřebitel těmito tvrzením snadno uvěří. Nařízení vešlo v platnost v prosinci téhož roku. Hlavním cílem je zařídit pravdivost, srozumitelnost, spolehlivost a užitečnost zdravotních tvrzení na potravinách. Toto nařízení se netýká pouze obalů potravin, ale taky jejich reklamování, kdy mohou být uváděna jen ta tvrzení, která jsou pravdivá, vědecky podložena a srozumitelná spotřebiteli. Seznam obsahuje seznam možných tvrzení, která lze použít a podmínky, kdy je můžeme použít. Nařízení bude mít za následek, že např. reklama na žvýkačku už nebude moci tvrdit, že žvýkačky bez cukru pomáhají neutralizovat kyselost v ústech. Na obalu a v reklamě bude muset být uvedeno, že příznivý účinek se dostaví pouze v případě žvýkání žvýkačky 20 minut po konzumaci jídla či nápoje. Nařízení se netýká pouze verbálního označení ale i grafického, příkladem mohou být přípravky na hubnutí, kdy kolem pasu štíhlé ženy je omotan metr, který vytváří dojem zeštíhlení. Takové obrázky budou rovněž považovány za zdravotní tvrzení a budou podléhat nařízení.¹¹¹

¹¹⁰ Směrnice 2000/13/ES o označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0013:CS:HTML>

¹¹¹ Podnikatel.cz [Online]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/obaly-potravin-ceka-revoluce-tvrzeni-o-zazracnych-ucincich-musi-byt-prokazana/>

3.4.2. Nařízení, o materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami

Cílem nařízení 1935/2004 je účinné fungování vnitřního trhu EU v souvislosti s uváděním materiálů a předmětů, které jsou buď v přímém, nebo nepřímém kontaktu s potravinami, a dále je jeho účelem vysoká úroveň ochrany zdraví a zájmů spotřebitelů.¹¹²

Nařízení se vztahuje na materiály a předměty, jež jsou určeny pro styk s potravinami, nebo už jsou ve styku s potravinami, nebo se dá u nich očekávat přenos jejich složek do potravin. Vztahuje se tedy na všechny typy obalů, láhví, přístrojů a také na lepidla a inkousty používané při tisku etiket. Nevztahuje se na starožitnosti, pevná veřejná nebo soukromá zařízení pro dodávku vody a na látky pro povrchové vrstvy a povlaky, např. povrchy zrajícího sýra, zpracované masné výrobky, ovoce atd.¹¹³

Dle tohoto nařízení materiály nesmí, v obvyklých a předvídatelných podmínkách, uvolňovat své složky do potravin, které by mohly ohrozit lidské zdraví nebo způsobit nepříjemnou změnu ve složení potravin či změnit její organoleptické vlastnosti. V případě, že aktivní materiály a předměty způsobují změny v organoleptických vlastnostech nebo ve složení, musí se dále řešit dle směrnice 89/107/EHS o potravinářských přídatných látkách.¹¹⁴

Pro skupiny materiálů a předmětů uvedené v příloze I nařízení mohou být přijímána zvláštní opatření. V příloze je 17 skupin, jako např. aktivní a inteligentní materiály a předměty, keramika, korek, sklo, pryž, papír, karton, plasty, tiskařské inkousty, textil, vosky, dřevo atd. Zvláštní opatření může zahrnovat seznam látek, jejichž využití při výrobě materiálu je povoleno, normy čistoty, zvláštní podmínky pro užívání látek, limity pro migraci určitých složek do potravin, předpisy ochraňující lidské zdraví před riziky vyplývající z orálního kontaktu s těmito materiály, základní pravidla kontroly, pravidla na odběr vzorků, předpisy k zajištění sledovatelnosti a uchovatelnosti záznamů, ustanovení, které zařizuje a vede veřejně přístupný registr Společenství povolených látek, postupů, materiálu

¹¹² Nařízení 1935/2004 o materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R1935:CS:NOT>

¹¹³ Nařízení 1935/2004 o materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R1935:CS:NOT>

¹¹⁴ Nařízení 1935/2004 o materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R1935:CS:NOT>

a předmětu, a v neposlední řadě taky pravidla pro povolování různých druhů látek, materiálů či předmětů.¹¹⁵

Žádosti týkající se povolení nové látky k výrobě materiálů a výrobků, které budou ve styku s potravinami, se předkládají příslušnému orgánu státu, kde bude látka uváděna na trh. Příslušný orgán předá žádost Úřadu pro bezpečnost potravin, který poté zhodnotí toxicitu látek, aby látky neohrožovaly spotřebitele.¹¹⁶

Tyto materiály, jež ještě nejsou ve styku s potravinami, musí být uváděny na trh s nápisem „pro styk s potravinami“, nebo musí být označeno konkrétní označení týkající se jejich použití, jako kávovar, láhev vína nebo polévková lžíce, mohou být také označeny symbolem uvedeným v příloze II. Na těchto materiálech musí být uvedeny rovněž zvláštní podmínky použití pro bezpečné a vhodné užívání a identifikace, která umožní sledovatelnost výrobku, a v případě aktivních materiálů a předmětů informace o povolených způsobech užívání a další významné informace. Tyto údaje musí být viditelné, čitelné a nesmazatelné.¹¹⁷

Nařízení nezapomíná ani na sledovatelnost materiálů a výrobků, která musí být zajištěna od začátku až po konec procesu. Sledovatelnost je důležitá k usnadnění kontroly, stažení vadných výrobků, informovanost spotřebitele a vymezení odpovědnosti. Dle technologických možností podniků jsou provozovatelé povinni zavést systémy a postupy umožňující identifikaci výrobků a materiálů.¹¹⁸

3.4.3. Směrnice o nutričním označování

Směrnice 90/496/EHS, o nutričním označování potravin je zaměřena na nutriční označování potravin, které jsou dodávány spotřebiteli nebo pro zařízení společného stravování v hotovém stavu. Směrnice se nevztahuje na přírodní minerální vody nebo jiné vody sloužící k spotřebě a na dietní a potravní doplňky.¹¹⁹

¹¹⁵ Nařízení 1935/2004 o materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R1935:CS:NOT>

¹¹⁶ Nařízení 1935/2004 o materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R1935:CS:NOT>

¹¹⁷ Nařízení 1935/2004 o materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R1935:CS:NOT>

¹¹⁸ Nařízení 1935/2004 o materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R1935:CS:NOT>

¹¹⁹ Směrnice o nutričním označování potravin [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31990L0496:CS:NOT>

Nutriční označení je doposud volitelné, povinným se stane, pokud je na etiketě, v reklamě či prezentaci nutriční prohlášení uvedeno. Informace použité v nutričním označení se ve skupině 1 a 2 uvádějí v tomto pořadí: ¹²⁰

- *Skupina 1*
 - *Energetická hodnota*
 - *Obsah bílkovin, sacharidů a tuků*
- *Skupina 2*
 - *Energetická hodnota*
 - *Obsah bílkovin, sacharidů, cukrů, tuků, nasycených mastných kyselin, vlákniny a sodíku*¹²¹

V případě, že se nutriční označení odvolává na cukry, nasycené mastné kyseliny, vlákninu a sodík, tak musí být poskytnuty informace za skupiny 2. Nutriční označení může dále zahrnovat látky, jako škrob, polyalkoholy, mononenasycené mastné kyseliny, polynenasycené mastné kyseliny, cholesterol, veškeré minerální látky nebo vitamíny. ¹²²

Výše uvedené údaje musí být označeny číselně s příslušnými měrnými jednotkami. Informace musí být uvedeny na 100g nebo 100ml potravin, a následně mohou být uvedeny i např. na porci. Pokud jde o informace o vitamínech a minerálních látkách, musí být vyjádřeny jako procentní podíl doporučené denní dávky DDD, dobrovolně mohou být označeny i v grafické podobě. Všechny výše uvedené údaje musí být uvedeny do jedné tabulky, pokud je dostatek místa, v opačném případě se údaje uvedou za sebou. Údaje musejí být uvedeny čitelným a nesmazatelným písmem na viditelném místě. Podrobnější požadavky členské státy nejsou oprávněny přikazovat. ¹²³

3.4.4. Označování kvality potravin

Označení kvality potravin se provádí pomocí chráněného označení původu, chráněného zeměpisného označení a zaručené tradiční speciality. Chráněné označení původu je garancí, že zemědělské produkty a potraviny mají v dané zeměpisné oblasti původ a prošly

¹²⁰ Směrnice 90/496/EHS o nutričním označování potravin [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31990L0496:CS:NOT>

¹²¹ Směrnice 90/496/EHS o nutričním označování potravin [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31990L0496:CS:NOT>, článek 4

¹²² Směrnice 90/496/EHS o nutričním označování potravin [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31990L0496:CS:NOT>

¹²³ Nutriční označování [Online]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/product_labelling_and_packaging/l21092_cs.htm

zde zpracovatelským procesem, který jim dal finální podobu. Chráněné zeměpisné označení znamená, že se potraviny a zemědělské produkty úzce vážou k dané oblasti, ale prošly zde jen jednou fází, a to buď zpracování, vzniku nebo výroby. A zaručená tradiční specialita zaručuje tradiční způsob výroby produktu, nebo jeho tradiční složení. Tyto označení jsou pro spotřebitele garancí nákupu originální potraviny, které nese vlastnosti, jež jiné potraviny nemají. Znaky uvedené v příloze II. mají předejít klamání spotřebitele. Všechny potraviny, které mají některý z uvedených znaků, jsou zapsány v evropském rejstříku. Samostatný systém označování je pro pivo a lihoviny.¹²⁴

Získat evropskou značku kvality je mnohem těžší než získání značky národní. Ukazatelem toho je, že ve všech třech značkách je v současné době v Evropě zapsáno jen asi 800 produktů a další 400 čeká na zápis. U nás jsou v rejstříku EU zapsány např. špekáčky, Jihočeská niva, Olomoucké tvarůžky, Štramberké uši a další. Z našich produktů je jich tam zhruba 30.

K dalším značkám kvality v EU a ČR můžeme zařadit tyto následující, jejich obrázky jsou uvedeny v příloze II této práce. „Klasa“ je znakem zvýšené kvality potravin, který je udělen po splnění řady podmínek. Výrobek označený touto značkou má výjimečné kvalitativní vlastnosti, jež zvyšují jeho hodnotu a zaručují jedinečnost ve vztahu k běžným výrobkům. Tuto značku vydává ministerstvo zemědělství na tři roky.¹²⁵

Značka „Český výrobek“ je zárukou, že výrobek je vyroben ze stanoveného podílu českých surovin na území ČR. Toto označení je garantováno Potravinářskou komorou ČR.

Pro biopotraviny jsou zde následující značky. První je značka „BIO“, jež označuje bioprodukty pocházející z ekologického zemědělství. Od 1.1.2009 je označení „bio“ povinné u potravin, jež jsou z 95% tvořeny ekologickými složkami. Značka může být doplněna logem příslušného členského státu a je vydávána na 1 rok. Další značkou je „Bio v EU“, což je logo Evropské unie pro ekologickou produkci potravin, které jsou baleny. Na obalu je povinné mít napsané místo, kde jednotlivé složky byly vyprodukovány.¹²⁶

K značkám, které spotřebiteli říkají, že výrobek je šetrný k životnímu prostředí patří „Ekologicky šetrný výrobek“ a Evropská ekoznačka „Ecoflower“. Produkty a služby označené touto značkou nejsou šetrné jen k životnímu prostředí, ale i ke zdraví spotřebitele.

¹²⁴ Evropská Komise [Online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/news/agriculture/110215_cs.htm

¹²⁵ Klabusayová, N., et al., ochrana spotřebitele, geneze a současnost, 2009

¹²⁶ Klabusayová, N., et al., ochrana spotřebitele, geneze a současnost, 2009

Kvalita těchto produktů je na vysoké úrovni. Když na obalu potravin naleznete značku „Zelený bod“, tak za daný výrobek byla organizací zajišťující sběr, třídění a využití obalů, uhrazen příspěvek na jejich recyklaci. Tato značka je v souladu se směrnicemi ES 94/62 a 2001/524/ES.¹²⁷

Značka „Česká kvalita“ je vládním programem, který slouží k zviditelnění důvěryhodných a nezávislých značek kvality, a tato kvalita je ověřovaná třetí stranou. V případě, že potraviny mají stanovená kritéria složení, dostanou označení „Vím, co jím“. Složení těchto potravin má vyrovnaný obsah trans mastných kyselin, nasycených mastných kyselin, sodíku a cukru. Potraviny tohoto označení jsou nutričně velmi vyvážené.¹²⁸

V případě trojúhelníku s plnými šipkami, má výrobce povinnost, uvést na obal výrobků, z kterého materiálu byl výrobek vyroben. A značka „Panáček a koš“ znamená, že po použití se má obal vyhodit do odpadkového koše. Pokud je panáček přeškrtnutý, tak obal obsahuje nebezpečné látky. Těchto značek je mnohem více, práce uvedla jen nejdůležitější z nich.

4. Implementace směrnic EU do českého práva

Jednotlivé směrnice, které vydala EU, musí být následně implementovány do zákonů jednotlivých zemí. Po vstupu České republiky do Evropské unie bylo potřeba harmonizovat naši legislativu se zákony platnými ve Společenství. Pro zajištění této harmonizace byly průběžně připravovány návrhy nových zákonů anebo jen novel těchto zákonů. Dnes je ochrana spotřebitele v České republice zajištěna mnoha různými předpisy, které zajišťují občanům co nejvyšší ochranu.

Spotřebitel je v naší republice chráněn nepřímo mnoha předpisy, které jsou směřovány na jednotlivé oblasti ochrany, jako je ochrana zdraví nebo technické požadavky na výrobky atd. Právní předpisy nejsou u nás jednotné a- jsou mnohdy neprovázané, což je důsledkem rozdílné koncepce specifických právních úprav.¹²⁹

V České republice existuje řada právních předpisů na ochranu spotřebitele, základním a nejvyšším je však Ústava – zákon č. 1/1993 Sb. a ústavní zákony, a dalším důležitým předpisem je Listina základních práv a svobod. Tyto předpisy obsahují především výčet základních lidských práv a svobod, který je základem pro ochranu práv spotřebitele.

¹²⁷ Klabusayová, N., et al., ochrana spotřebitele, geneze a současnost, 2009

¹²⁸ Klabusayová, N., et al., ochrana spotřebitele, geneze a současnost, 2009

¹²⁹ Dudová, J., Některé právní aspekty ochrany zdraví spotřebitele, 1998

Dle těchto zákonů má občan právo činit vše, co není zakázáno nějakým jiným předpisem, a v opačném případě nesmí být nucen činit něco, co nevychází ze zákona. K těmto právům se řadí právo svobodně se sdružovat, která občanům umožňuje bránit svá práva tím, že se budou svobodně sdružovat do organizací, jež se budou domáhat zákonných práv. Dále je zde např. právo na informace, kdy občan může svobodně vyhledávat a šířit informaci, avšak do té meze, aby nepoškodil ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost a ochranu veřejného zdraví a mravnosti. Článek 31 Listiny základních práv a svobod zaručuje právo na ochranu zdraví každému občanovi, a taky souvisí s ochranou spotřebitelova zdraví, jež se dále promítá do zákona o ochraně spotřebitele.¹³⁰

Ochrana spotřebitele v České republice je rozdělena do tří směrů. První oblast je soukromoprávní, druhá trestněprávní oblast a třetí veřejnoprávní oblast. Do soukromoprávní oblasti můžeme zařadit např. zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku. Mezi zákony ve veřejnoprávní oblasti můžeme uvést zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele. A k trestněprávní oblasti patří např. zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, hlavně ustanovení §121. Nejdříve se zaměříme na soukromoprávní oblast.¹³¹

4.1. Soukromoprávní úprava ochrany spotřebitele

Základ problematiky ochrany spotřebitele je obsažen v občanském zákoníku, což je předpis soukromoprávní. Tato úprava se většinou uplatňuje soudní cestou, pokud podnikatel nesplní své povinnosti dané zákonem. Občanský zákoník využíváme při každodenní činnosti, aniž si to mnohdy uvědomíme. Použijeme ho např. při nákupu, návštěvě restaurace, návštěvě servisu atd., vstupujeme tedy do občanskoprávních vztahů.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník v sobě zahrnuje taky implementaci pěti směrnic, které byly přijaty Radou EU a Evropským parlamentem do českých právních předpisů. Jde o směrnici 85/577/EHS o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory, směrnici 90/314/EHS o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy, směrnici 93/13/EHS o nekalých podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, směrnici 97/7/ES o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku a směrnicí 99/44/ES o určitých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na spotřební zboží.¹³²

¹³⁰ Dudová, J., Některé právní aspekty ochrany zdraví spotřebitele, 1998

¹³¹ Klabusayová, N., et al., ochrana spotřebitele, geneze a současnost, 2009

¹³² Horová, O., Ochrana spotřebitele po vstupu do Evropské unie, 2006

Podle občanského zákoníku je „Spotřebitelem je fyzická osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání“.¹³³ Zákoník upravuje taky pojmy, jako jsou spotřebitelská smlouva, odpovědnost za vady či záruční dobu atd.

Do zákona č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku je vlastně implementována směrnice o odpovědnosti za výrobek č. 85/374/EHS, která byla vložena do české legislativy před vstupem ČR do EU. Tento zákon je podpůrný a předpokládá se u něho současné použití občanského zákoníku, který se použije subsidiárně, tedy v případě pokud problematika není vymezena v zákoně.¹³⁴

4.2. Veřejnoprávní úprava ochrany spotřebitele

V naší republice má právní úprava zaměřena na ochranu spotřebitele převážně veřejnoprávní charakter. Tato úprava udává především povinnosti pro ty, co vyrábějí, prodávají, dovážejí a poskytují výrobky či služby.

K nejdůležitějším zákonům patří zákon č. 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele. Dle §1 „Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropské unie, zároveň navazuje na přímo použitelné předpisy Evropské unie, a upravuje některé podmínky podnikání významné pro ochranu spotřebitele, úkoly veřejné správy v oblasti ochrany spotřebitele a oprávnění spotřebitelů, sdružení spotřebitelů nebo jiných právnických osob založených k ochraně spotřebitele.“¹³⁵ Tento zákon, který je z roku 1992 tehdy vycházel ze „Směrnice OSN na ochranu spotřebitele“, dnes zákon platí s různými novelami, kterými prošel. Novelován byl hlavně proto, že bylo nutné liberalizovat vztahy mezi obchodníkem a spotřebitelem, a také z důvodu neodpovídající právní úpravy vzhledem ke státům EU.¹³⁶

V zákoně o ochraně spotřebitele jsou dány základní povinnosti podnikatelů, které chrání spotřebitele, jako povinnost spotřebitele řádně informovat a další. Jsou zde uvedena také pravidla pro reklamu, jež by v žádném případě neměla spotřebitele klamat a neměla by porušovat pravidla slušnosti a mravnosti. V zákoně je taky řešena problematika diskriminace spotřebitele, jeho klamání, poctivost prodeje, označování výrobků, informační povinnost, popis výrobků a další. Tato problematika vychází z práva Evropské unie, jejichž

¹³³ Občanský zákoník [Online]. Dostupné z:

<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcankzak/cast1.aspx>, §52

¹³⁴ Klabusayová, N., et al., ochrana spotřebitele, geneze a současnost, 2009

¹³⁵ Zákon o ochraně spotřebitele [Online]. Dostupné z: <http://www.zakonycr.cz/seznamy/634-1992-sb-zakon-o-ochrane-spotrebitel.html>, §1

¹³⁶ Klabusayová, N., et al., ochrana spotřebitele, geneze a současnost, 2009

zákony byly do našeho právního předpisu implementovány. Do zákona o ochraně spotřebitele byly vloženy 4 směrnice, směrnice č.2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu, směrnice 87/357/EHS o zaměnitelných výrobcích ohrožujících zdraví spotřebitele tím, že vypadají jinak, než jaké ve skutečnosti jsou, směrnice 94/11/ES o označování materiálů, používaných v hlavních částech obuvi prodávané spotřebiteli, a směrnice 69/493/EHS o křišťálovém skle.¹³⁷

Tento zákon v rámci České republiky patří k prvním zákonům, které se zabývaly otázkou ochrany spotřebitele. Transformuje povinnosti, jež jsou stanovené občanským zákoníkem, do práva veřejnoprávního a umožňuje kontrolu a sankcionování přestupků orgány státní správy.¹³⁸

Do veřejnoprávní úpravy můžeme zařadit zákon č. 102/2001 Sb. o obecné bezpečnosti výrobků. Do české legislativy byla pomocí tohoto zákona implementována směrnice 2001/95/ES o všeobecné bezpečnosti výrobků a nařízení Rady 339/93 o kontrolách shody s pravidly bezpečnosti výrobků v případě výrobků dovážených ze třetích zemí. Tento zákon nám také vytváří právní základ pro výměnu informací pomocí systému RAPEX. Dohled nad tímto zákonem mají orgány dozoru, které jsou stanovené zvláštními právními předpisy. V případě, že orgán dozoru určit nelze, vykonává dozor Česká obchodní inspekce (ČOI). Tyto orgány mohou provádět kontrolu, přijímat opatření, dávat pokuty a mají povinnost informovat o výskytu nebezpečných výrobků.¹³⁹

Můžeme dále vyjmenovat spousty zákonů, které patří do veřejnoprávní úpravy ochrany spotřebitele, jako jsou zákon č. 64/1986 Sb. o České obchodní inspekci, zákon č. 526/1990 Sb. o cenách, zákon č. 146/2002 Sb. o státní zemědělské a potravinářské inspekci, zákon č. 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích, zákon č.22/1997 Sb. o technických požadavcích na výrobky, a další. Všechny zákony byly dodnes i vícekrát novelizovány.

Hlavním zákonem trestněprávní úpravy je zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdější úpravy, který řeší trestný čin poškozování spotřebitele (§253), který spáchá ten, „*kdo na cizím majetku způsobí škodu nikoli nepatrnou tím, že poškozuje spotřebitele zejména tím, že je šidí na jakosti, množství nebo hmotnosti zboží, nebo kdo uvede ve větším*

¹³⁷ Klabusayová, N., et al., ochrana spotřebitele, geneze a současnost, 2009

¹³⁸ Klabusayová, N., et al., ochrana spotřebitele, geneze a současnost, 2009

¹³⁹ Klabusayová, N., et al., ochrana spotřebitele, geneze a současnost, 2009

*rozsahu na trh výrobky, práce nebo služby a zatají přitom jejich podstatné vady, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.*¹⁴⁰

¹⁴⁰ Trestní zákoník [Online]. Dostupné z: <http://trestnizakonik.cz/trestni-zakonik/cast2h6d3.php>, §253/1

5. Závěr

Ochrana spotřebitele má v dnešní moderní společnosti nezastupitelné místo. Je důležitým prvkem vytvoření jednotného vnitřního trhu v rámci Evropské unie. Zaručuje bezpečnost nákupu a ochranu před nekalými praktikami prodejců v kterékoliv zemi Společenství, a tím i rozvoj vnitřního trhu, což je jeden z primárních cílů EU. Překážkou volného rozvoje trhu je právě nedůvěra spotřebitelů v zahraniční trhy, a tuto nedůvěru lze překonat sbližováním podmínek právní úpravy ochrany spotřebitele.

Ne vždy tomu tak bylo. Ochrana spotřebitele je poměrně mladým oborem, který se začal ve větší míře vyvíjet až po vzniku EU, a to na přelomu 60. a 70. let se vznikem celní unie. V těchto letech začaly vznikat první dokumenty týkající se této problematiky. Vysoká úroveň ochrany spotřebitele se začala objevovat až v Jednotném evropském aktu. Jako jednu ze samostatných politik ji zavedla až Maastrichtská smlouva o Evropské unie v roce 1992. Na základě článků v této smlouvě mohou orgány EU přijímat sekundární právní úpravu k této problematice.

Nejdůležitějším prvkem je spotřebitel, tzn. fyzická osoba jednající primárně za účelem, který není spojen s podnikatelskou činností. Spotřebitelé mají svá práva a povinnosti bez nich by tato samostatná politika nemohla existovat. Evropské právo vychází z konceptu modelového spotřebitele, což má být průměrně informovaný, pozorný a svědomitý občan. Úkolem tohoto konceptu je docílit dostatečné ochrany spotřebitele a zároveň konkurenceschopnost podniků.

V rámci sekundární úpravy ochrany spotřebitele bylo přijato nespočet různých směrnic. Množství směrnic zabývajících se touto problematikou může vést ke zmatenosti a nejednotnosti této úpravy. K nejdůležitějším směrnici patří směrnice Evropského parlamentu a Rady 85/374/EHS, o sbližování právních a správních předpisů členských států týkající se odpovědnosti za výrobky, a také směrnice 2001/95/ES, o obecné bezpečnosti. Směrnice o odpovědnosti za výrobek zajišťuje hlavně ochranu života a zdraví spotřebitele. Je důležité určit, kdo nese odpovědnost za vady na výrobku, aby se těmto vadám mohlo dále zamezit. Je však jasné, že těmto škodám nelze zamezit úplně, směrnice se však snaží je minimalizovat.

Směrnice o obecné bezpečnosti výrobků, která považuje za bezpečné ty výrobky, jež za běžných podmínek užití nepředstavují žádné riziko. Na trh je povoleno dodávat pouze bezpečné výrobky. V případě, že je na trh uveden výrobek, který by mohl způsobit újmu na

zdraví či životě, je důležité na tento výrobek včas upozornit a stáhnout ho z oběhu. Hlavním nástrojem, pomocí něhož jednotlivé státy upozorňují na nebezpečné výrobky je RAPEX. Tento systém je určen prvotně k rychlé výměně informací mezi státy, pokud se jedná o vadné výrobky. Pro potraviny je zde jiný systém RASFF, který má stejnou úlohu jako RAPEX s tím, že se zabývá upozorněním na potraviny.

Jednotlivé cíle ochrany spotřebitele si Evropská unie zadává pomocí spotřebitelských programů na jednotlivá období. V roce 2013 končí spotřebitelský program Strategie spotřebitelské politiky 2007-2013. Hlavním úkolem tohoto programu je zlepšit postavení spotřebitele v rámci Společenství. Zlepšení postavení chtějí dosáhnout pomocí přesných informací, transparentnosti trhu a důvěry spotřebitelé, kterou se snaží získat.

Aby jednotlivé firmy neměly ztrátu z možných vadných výrobků, předcházejí tomu pomocí pojištění. K nejúčinnějším technickým prostředkům, pomocí kterých snižujeme rizika výrobku, patří systém jakosti ISO 9000. Tento systém je založen na pečlivé vnitropodnikové ochraně a následné možnosti stahování výrobků z trhu. Jedním z nejlevnějších prostředků snižování rizik je návod k použití. Pokud je tento návod pečlivě a důsledně propracovaný, může snižovat riziko, a zvyšovat informovanost spotřebitele.

Zpracováním mé bakalářské práce bylo dokázáno, že v dnešní globalizované společnosti, existuje spousta prostředků, kterými je možno snižovat riziko, jež mohou představovat jednotlivé výrobky. Práce vysvětluje obecný systém fungování ochrany spotřebitele, popisuje instituce zodpovědné za tuto ochranu, i právní předpisy, ze kterých vychází. Dále jsou zde podrobně vysvětleny důležité směrnice týkající se ochrany života a zdraví spotřebitele. Spotřebitelské ochraně se dnes věnuje nemalá pozornost, která by se měla do budoucna stále zvyšovat, neboť se předpokládá pokračující vývoj jednotlivých výrobků a s ním i jejich složitost.

Seznam použité literatury

Knižní publikace

- [1] DUDOVÁ, Jana. Některé právní aspekty ochrany zdraví spotřebitele, 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998. 173 s. ISBN 80-210-1761-9.
- [2] HONCOVÁ, Radka. Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku, 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 274 s. ISBN 80-210-2243-4.
- [3] HOROVÁ, Olga. Ochrana spotřebitele, 1.vyd. Praha: Oeconomica, 2006. 186s. ISBN 80-245-1106-1.
- [4] HULVA, Tomáš. Právo ochrany spotřebitele pro neprávnický, 1.vyd. Praha: ASPI, a.s., 2006. 360 s. ISBN 80-7357-172-2.
- [5] Klabusayová Naděžda, et al. Ochrana spotřebitele, geneze a současnost, 1.vyd. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2009. 164 s. ISBN 978-80-248-2037-8
- [6] Labíková, Radka. Obecná bezpečnost výrobku, Technické požadavky na výrobky, Odpovědnost za výrobek, 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001. 319 s. ISBN 80-210-2766-5.
- [7] TICHÝ, Luboš, et al. Evropské právo, 3.vyd. Praha: C.H. Beck, 2006. 880 s. ISBN 80-7179-430-9
- [8] Tomančáková, Blanka. Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady, 2.vyd. Praha: Linde a.s., 2011. 203 s. ISBN 978-80-7201-864-2.
- [9] TÝČ, Vladimír. Základy práva Evropské unie pro ekonomy, 6.vyd. Praha: Leges, 2010. 304 s. ISBN 978-80-87212-60-8
- [10] ZÁRUBA, Petr. Odpovědnost za výrobek v České republice a v Evropské unii, 1.vyd. Brno: ECON publishing, s.r.o., 1998. 101 s. ISBN 80-902268-4-1.

Právní předpisy

- [11] Občanský zákoník [Online]. Dostupné z:
<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcanzak/cast1.aspx>
- [12] Nařízení 1935/2004 o materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami ze dne 27. říjen 2004 [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R1935:CS:NOT>
- [13] Rozhodnutí 768/2008/ES o uvádění výrobku na trh ze dne 9. červenec 2008 [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:218:0082:0128:cs:PDF>

- [14] Směrnice 2000/13/ES o označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy ze dne 20. března 2000 [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0013:CS:HTML>
- [15] Směrnice 2001/37/ES o výrobě, úpravě a prodeji tabákových výrobků ze dne 5. června 2001 [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0037:CS:HTML>
- [16] Směrnice 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobků ze dne 3. prosince 2001 [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0095:CS:NOT>
- [17] Směrnice 2009/48/ES o bezpečnosti hraček ze dne 18. června 2009 [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32009L0048:CS:NOT>
- [18] Směrnice 85/374/ES o odpovědnosti za vadné výrobky ze dne 25. července 1985 [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31985L0374:CS:NOT>
- [19] Směrnice 90/496/EHS o nutričním označování potravin ze dne 24. září 1990 [Online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31990L0496:CS:NOT>
- [20] Trestní zákoník [Online]. Dostupné z: <http://trestnizakonik.cz/trestni-zakonik/cast2h6d3.php>
- [21] Zákon o ochraně spotřebitele [Online]. Dostupné z: <http://www.zakonycr.cz/seznamy/634-1992-sb-zakon-o-ochrane-spotrebitele.html>

Internetové zdroje

- [22] Dolceta [Online]. [Citace 20.3.2013]. Dostupné z: <http://www.dolceta.eu/ceska-republika/Mod3/Evropsky-system-pro-rychle.html>
- [23] EUROPARL.EUROPA. Pracovní dokument o evropském smluvním právu a přezkumu *acquis*: současný stav a pojem “spotřebitel” [online]. [Citace 10.2.2013]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dt/615/615453/615453cs.pdf
- [24] EC.EUROPA. Strategie spotřebitelské politiky EU 2007-2013 [online]. [Citace 10.2.2013]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/overview/cons_policy/doc/cps_0713_cs.pdf

- [25] Euroskop, Ochrana spotřebitele [Online]. [Citace 3.3.2013]. Dostupné z:
<https://www.euroskop.cz/8969/sekce/ochrana-spotrebitele/>
- [26] Evropská Komise [Online]. [Citace 20.4.2013]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/news/agriculture/110215_cs.htm
- [27] Evropská Komise, Bezpečnost hraček [Online]. [Citace 2.4.2013]. Dostupné z:
http://www.unmz.cz/files/zku%C5%A1ebnictv%C3%AD/W-toys-safety-brochure_CS.pdf
- [28] Evropská Komise, RASFF [Online]. [Citace 21.3.2013]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/food/food/rapidalert/docs/rasff_annual_report_2011_en.pdf
- [29] Evropská Komise, Tabákové výrobky [Online]. [Citace 9.4.2013]. Dostupné z:
http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-1391_cs.htm
- [30] Evropská Komise, Udržování bezpečí evropských spotřebitelů [Online]. [Citace 21.3.2013]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/docs/2011_rapex_report_en.pdf
- [31] Evropská komise [Online]. [Citace 23.2.2013] Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/european-commission/index_cs.htm
- [32] Evropská Komise [Online]. [Citace 23.2.2013]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/dgs/health_consumer/about_us/who_we_are_en.htm
- [33] Evropská spotřebitelská poradní skupina [Online]. [Citace 1.3.2013]. Dostupné z:
http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/protection_of_consumers/co0010_en.htm
- [34] Informační centrum bezpečnosti potravin [Online]. [Citace 23.3.2013]. Dostupné z:
[http://www.bezpecnostpotravin.cz/stranka/system-rychleho-varovani-pro-potravinu-a-krmiva-\(rasff\).aspx](http://www.bezpecnostpotravin.cz/stranka/system-rychleho-varovani-pro-potravinu-a-krmiva-(rasff).aspx)
- [35] Ministerstvo zemědělství, Správa o činnosti systému RASFF [Online]. [Citace 27.3.2013]. Dostupné z:
http://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/publikace/RASFF_2011_v%C3%BDsledn%C3%A1%20verze%20PDF.pdf
- [36] Nařízení Evropského parlamentu a Rady na období 2014 – 2020 [online]. [Citace 18.2.2013]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/consumers/strategy/docs/proposal_consumer_programme_2014-2020_cs.pdf

- [37] Nutriční označování [Online]. [Citace 20.4.2013]. Dostupné z:
http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/product_labelling_and_packaging/l21092_cs.htm
- [38] Obecná pravidla: Bezpečnost výrobku [Online]. [Citace 17.3.2013]. Dostupné z:
http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/consumer_information/l21253_cs.htm
- [39] Ochrana spotřebitele v Evropské unii: Deset hlavních zásad [online]. [Citace 18.2.2013]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/cons_info/10principles/cz.pdf
- [40] Podnikatel.cz [Online]. [Citace 11.4.2013]. Dostupné z:
<http://www.podnikatel.cz/clanky/obaly-potravin-ceka-revoluce-tvrzeni-o-zazracnych-ucincich-musi-byt-prokazana/>
- [41] Rozsudek soudního dvora [Online]. [Citace 9.3.2013]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62003CJ0402:CS:PDF>
- [42] Síť Evropských spotřebitelských center [Online]. [Citace 1.3.2013]. Dostupné z:
http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/consumer_information/l32048_cs.htm

Seznam zkratk

- AEC – Asociace evropských spotřebitelů
- ANEC – Evropská asociace pro koordinaci zastoupení spotřebitele při normalizaci
- BEUC – Svaz evropských spotřebitelů
- ČR – Česká republika
- ECCG – Evropská spotřebitelská poradní skupina
- Eurocoop – Evropské společenství spotřebitelských organizací
- EHS – Evropské hospodářské společenství
- EU – Evropská unie
- MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu
- Nařízení 1935/2004 – nařízení o materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami
- RAPEX – systém pro rychlou výměnu informací v rámci Evropské unie
- RASFF – systém rychlého varování pro potraviny a krmiva
- Rozhodnutí 2006/502/EC – rozhodnutí Komise, jež žádá po členských státech, aby na trh dodávaly jen zapalovače, které jsou odolné dětem
- Rozhodnutí 768/2008/ES – rozhodnutí o společném rámci pro uvádění výrobků na trh
- Směrnice 2001/95/ES – směrnice o všeobecné bezpečnosti výrobku
- Směrnice 2009/48/ES – směrnice o bezpečnosti hraček
- Směrnice 85/374/EHS – směrnice o odpovědnosti za výrobek
- SZPI – Státní zemědělská potravinářská inspekce

Seznam obrázků

- Obrázek 3.1. Četnost hlášení jednotlivých výrobků v systému RAPEX
- Obrázek 3.2. Počty hlášení vadných výrobků
- Obrázek 3.3. Státy a jejich četnost hlášení vadných výrobků
- Obrázek 3.4. Počty závažných a méně závažných oznámení
- Obrázek 3.5 Oznámení přijatá rozdělená dle kategorie nevyhovujícího výrobku v roce 2011
- Obrázek 3.6. Upozornění – nevhodné pro děti do 3 let
- Obrázek 3.7. Důležitost jednotlivých prvků pro zákazníky při výběru potravin

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 10.5.2013

Běčáková

Marie Běčáková

Seznam příloh

Příloha I – Oznámení evropské komise

- Varování
- Informace
- Odmítnutí na hranicích
- Novinky

Příloha II – Spotřebitelské značky

- Chráněné zeměpisné označení
- Chráněné označení původu
- Zaručená tradiční specialita
- Značka Klasa
- Značka Český výrobek
- Značka Bio
- Značka Bio v EU
- Značky Ekologicky šetrný výrobek a Ecoflower
- Značka zelený bod
- Značka Česká kvalita
- Značka Víím, co jím
- Značka trojúhelník s plnými šipkami
- Znak panáček a koš
- Značka shody

